ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի. ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Соломоновская ул., № 21.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆօն № 2—53.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզւով
Ցայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20—10 կոպ.
Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Соломоновская ул., № 21.
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 4 ՌՈՒԲ.
Բաժանորդագրվել կարելի է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած:
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշ: ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ:

Ցայտարարութիւնների համար պէտք վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.:
1914 թւի տարեկան բաժանորդները, որոնք առ 1-ն յունվարի 1915 թ. լրիւ վճարած կը լինեն բաժանորդավճար 10 ռուբլին, ՁՐԻԱԲԱՐ կը ստանան հետևեալ 2 գրքերից մէկն ու մէկը. «ԳՐ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ 1865—1871 Թ.», «ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐ» Վրժինի:
ՊԱՐՏՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 8-ԻՆ 1914 Թ.
ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷՏԸ
կազմում է
ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ներկայացման զուտ արդիւնքը կը յատկացվի յօգուտ պատերազմից վնասվածների: Տոմսակները վաճառվում են միայն թատրոնի կասսայում՝ սկսած հինգշաբթի օրվանից, սեպտ. 4-ից: Տոմսակներ ոչ ոքի չեն ուղարկվի: Մանրամասնութիւնը ծանուցագրերում:
առ. 830. 1—1

Վ. ՍՄԲԱՏԵԱՆԻ
Մանկական պարտէզում եւ ուսումնարանում

պատրաստվում են տղաներ, աղջիկներ բոլոր պետական միջնակարգ դպրոցներ մտնելու: Ներկայ թւի մայիսին քննութեան ենթարկվող երեխաները բոլորը աջողութեամբ քննութիւնը բռնեցին: Մայրենի լեզուն հայ երեխաներին պարտադիր է: Թոյլերի հետ պարապում են ճաշից յետոյ: Ընդունելութիւնը ամենայն օր՝ 9—2, 4½—8 ժ., պարապմունքները սեպտեմբերի 1-ից: Փողոց Պասկևիչի, № 13:
826. (առ.) 7—6

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼ
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ

Արժանացած մեծ պարգևի: Վաճառվում են ՌՈՒՍԱՑ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ բոլոր յայտնի քաղաքներում:
Փաբրիկային իսկական գներով:
Պահեստում միշտ կարելի է ձեռք բերել մեծ քանակութեամբ բազմատեսակ պաստառներ վերջին ոճի, ինչպէս էժանագիններ, նոյնպէս և թանգարժէքներ: Բացառապէս լրիւ չափն է 11¼ արշ. երկար:
Սէզօնային նմուշներ ուղարկվում են Ռ Ի և օտար քաղաքներում:
Բաժանմունքը Թիֆլիսում.
Обои фабрики Бр. Тарнополь. Отдѣленіе въ Тифлисѣ. Голов. пр., № 21. Тел. № 3—55.
(հ. շ.) առ. 309. 50—41

ԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Ռտիշչևսկայա 13, տէլէֆօն 4—21.

Ընդունելութիւն թէ կանացի և թէ ներքին, նոյնպէս և վիրաբուժական կարիք ունեցող մնայուն (стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից) վաղօրօք գրվելու պայմանով:
Ընդունելութիւն՝ կանացի հիւանդ. ամեն օր՝ ժ. 11—12 առ.:

Հիւանդանոցի բժիշկները

Ա. Ա. Ցարումինեան
Ն. Ն. Վեսելովզորով
Վ. Պ. Զակրժևսկի
Ի. Գ. Կալամկարեան
Ա. Ա. Նովիցկիյ
Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան
Ա. Ր. Փիշէր
Ս. Պ. Տահպարոնեանց
(հ. կ.) առ 368. 100—84

ԲԺԻՇԿ
Տուշանիկ Նաքարեան
(մասնագէտ կանանց հիւանդութիւնների եւ մանկաբարձութեան)

վերադառնալով Կովկասի հանքային ջրերից՝ կը վերսկսէ հիւանդների ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 10-ից: Հասցէն՝ Սօլօլակ, Ռտիշչևսկայա փ. № 1. Հեռախօս 10—58.
(ե.հ.կ.) առ. 784. 25—7

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Ս. Գ. ԿԵՕՆՃԵԱՆ

վերադառնալով վերսկսեց հիւանդների ընդունելութիւնը. պլոմբ, արհեստական ատամներ, ատամի հեռացումը առանց ցաւի:
Ընդունելութիւնը ամենայն օր.
Առաւ. 9—2 ժ.
Երեկ. 4—7 ժ.
Կիրակի օրերը 10—12.
Լերմոնտովսկայա փողոց № 1. մուտքը Նիքափողոցից:
առ. (ա. օ.) 804. 0—9

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՉԵՐ

Լեհական լրագիրներից մենք նորերս յայտնեցինք, որ ներկայ պատմական րոպէում Լեհաստանը չունի մի հեղինակաւոր օրգան, որի ձայնին ունկնդիր լինէին բոլոր լեհական վայրերի լեհերը: Ուստի և առաջարկում է ստեղծել մի հեղինակաւոր և բովանդակ լեհ ազգի վստահութիւնը վայելող ժողովրդական ներկայացուցչական մարմին, որ ուղղութիւն կը տար ազգային գործերին, որոնք այժմ ղեկավարվում են զանազան խմբակցութիւնների ձեռքով:

Գրեթէ համանման ցանկութիւն արտայայտվեց վերջերս և մեր մէջ. ամեն կողմից լսվում է ձայն, թէ ներկայ պատմական խոշոր րոպէում՝ բոլոր կարևոր հարցերը—ինչպէս օրինակ Ռուսաստանի հայութեան վերաբերմունքը և համակրութիւնը դէպի ռուսական զէնքը, մեր բռնելի դիրքը դէպի Թիւրքիան և թիւրքահայերը՝ Թիւրքիայի հետ պատերազմ ծագելու դէպքում և այլն—քննվեն, որոշվեն, արտայայտվեն, ղեկավարվեն համագործօրէն, այն է՝ հայ ժողովրդի բոլոր խաւերի, դասակարգերի և մտաւոր հոսանքների մասնակցութեամբ, այլ ոչ ուրոյն-ուրոյն, անջատ ոյժերի, խմբակցութիւնների և բիւրօների ձեռքով, ինչպէս, դժբաղդաբար, մինչև այսօր տեղի է ունեցել:

Այդպիսի տրամադրութիւն, իղձերի արտայայտութիւն պէտք է համարել Ք. Վերմիշեանի յօդուածը, որի թարգմանութիւնը տպվեց «Մշակի» մէջ, Շիրվանզադէի և այլ յօդուածներ նոյն «Մշակի» մէջ և, վերջապէս, այդպիսի ցանկութեան արդիւնք պէտք է համարել այն բազմամարդ խորհրդակցութիւնը, որ կայացաւ օգոստոսի 31-ին «Մշակի» խմբագրատանը և որին մասնակցում էին Թիֆլիսի հայ հասարակութեան զանազան խաւերի, դասակարգերի և մտաւոր հոսանքների ներկայացուցիչները: Այդ խորհրդակցութիւնն էլ եկաւ միաձայն այն եզրակացութեան, որ պէտք է միջոցներ գործ դնել՝ վերջ տալու զանազան խմբակցութիւնների և բիւրօների գործունէութեան և ստեղծել մի համազգայնօրէն ընտրված, հետևաբար մի հեղինակաւոր և ընդհանուր հայ ժողովրդի վստահութիւնը վայելող մարմին, որ ղեկավարէր գործերը: Եւ այդպիսի մարմին ստեղծելու միակ միջոցն այն է, որ առաջարկում է Ք. Վերմիշեանը և որի կարիքը շատ վաղուց զգալի է եղել, այն է՝ գումարել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի նախագահութեամբ հայ ժողովրդի պատգամաւորական կամ ներկայացուցչական ժողով և ընտրել մի հեղինակաւոր բիւրօ, որ կը հանդիսանար արտայայտիչ հանրութեան իղձերի և ցանկութիւնների:

Խորհրդակցութիւնը ընտրել է մի յանձնաժողով, որին պաշտօն է տուել գործել այդ ուղղութեամբ. պէտք է յուսալ, որ միութեան կոչերը չեն միայ առանց արձագանքի և մենք հայերս կարող կը լինենք համարձակ յայտարարել, որ պատմական կարևոր րոպէներում գիտենք միանալ և մի կողմն թողնել կուսակցական ձգտումներն ու գործել միահամուռ կերպով:

Հ. Առաքելեան

ՀԱՄԱԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՌՈՒՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

3 սեպտեմբերի

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.— Պաշտօնական: Սեպտեմբերի 2-ից, Գերագոյն Զօրահրամանատարի շտաբի կողմից. «Սան գետի ստորին հոսանքները անցնելիս մենք չը հանդիպեցինք դիմադրութեան անդադար նահանջող ու պարտված թշնամու կողմից: Գրաւելով քաղաքային դիրքը և հասնելով Մօսցիսկին, մեր զօրքերը աւելի մօտեցան Պերեմիշլին»:

Արևելա-պրուսական զօրաճակատում սեպտեմբերի 1-ին կռիւներ տեղի չունեցան:

Մեծ անվեհերութիւն ցոյց տուեց մեր հեծելազօրը օգոստոսի 20-ի և 21-ի կռիւներում: Երեան հանելով գերմանական լանդվէրեան զօրաբանակի շարժումը Ռադոմից և Իւզէֆովից, որ դիմում էր օգնելու աւստրիացիներին, նա յարձակում գործեց գերմանական զօրքի ծայրի վրա և գրաւեց հետագիրը, հիւանդանոցը և գերեց 125 զինւորի: Նաւի դաշտում թշնամին թողեց 300 դիակ:

Օգոստոսի 23-ին մեր մի ուրիշ հեծելազօր Նովօրադօմսկի շրջանում, Կազանովից 130 վերստ հեռաւորութեան վրա, Իրմանկա գետակի մօտ ձեռք ձգեց Սիլեզիա փախչողների մի խումբ:

Գալիցիական կռւում վերցված թնդանօթների ընդհանուր թիւը 400-ից անցնում է:

Գալիցիայում մենք ձեռք ենք ձգել աւելի քան 20 գերմանական ծանր զարբից:

ՖՐԱՆՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼՕ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

2—3 սեպտեմբերի

ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ.— Երեկոյեան լրագիրները հաղորդում են, որ վերջին ճակատամարտում՝ Լուվէնի շրջակայքում՝ բէլգիական հեռագրական զինւորները ձեռք ձգեցին գերմանացիների հեռագիրը, որով գլխաւոր բանակից աջակցութիւն էր խնդրվում, սակայն ստացվել էր մերժում անհրաժեշտ արտիլէրիայի բացակայութեան պատճառով: Ճակատամարտը վերջացաւ Լուվէնի գրաւմամբ. սակայն օգոստոսի 31-ին գերմանական երկու զօրաբանակ, դադարեցնելով դէպի Ֆրանսիա ձեռնարկած արշաւանքը, մօտեցան Անտվերպէնին:

ՊԱՐԻԶ.—Երեկ. ժամը 11-ին հրատարակվեց հետևեալ հաղորդագրութիւնը.

«Մեր ձախ զօրաթևը ամենուրեք բաղխվեց ոչ միայն առաջապահ գնդերին, այլ և թշնամու գլխաւոր ոյժերին: Մեր զօրքերը մտան Ամիէն, որից գերմանացիք հեռացել էին: Թշնամին, ըստ երևոյթին, բռնեց պաշտպանողական դիրք էն գետի մօտ: Բոլոր նշաններից երևում է, որ գերմանական կենտրոնը ևս փորձում է դիմադրութիւն ցոյց տալ Րէյմսից դէպի հիւսիս և դէպի հիւսիս-արևմուտք ընկած բարձրաւանդակներում՝ Արգոնեան բարձունքի և Մաաս գետի միջև՝ թշնամին շարունակում էր նահանջել: Աջ զօրաթևում մեզ աջողվեց ազատել Տրուայօն բերդը, որ վերջին օրերը մի քանի անգամ յախուռն յարձակման ենթարկվեց:

«Լօթարինգիայում ֆրանսիացիների զօրամասերը շարունակում են թշնամուն հետապնդել:

«Զօրքի ոգևորութիւնը և սանիտարական դրութիւնն առաջվայ նման շատ լաւ են:

«Ձախ զօրաթևում գերմանացիք հարկադրվեցին թողնել պաշտպանողական գիծը Կոմպիէնի և Սուասոնի միջև: Ամիէնից նրանց գնդերը նահանջեցին դէպի Պերրոն և Սէնկանտէն: Կենտրոնում նրանց չաջողվեց դիմադրել իրանց դիրքում Րէյմսի և Արգոնի եռանում և նրանք նահանջեցին դէպի Բէթնու և մինչև Տրիօկուրա: Աջ զօրաթևում նկատվում է գերմանացիների ընդհանուր նահանջ Նանսիի մօտից դէպի Վօգէզները: Մինչև երէկվայ օրը ֆրանսիական երկիրը այդ կողմից բոլորովին ազատվել էր գերմանացիներից»:

ԼՕՆԴՕՆ.—Մամուլի բիւրօն յայտնում է, որ երէկվայ ամբողջ օրվայ ընթացքում գերմանացիք մնացին էն գետի վրա, ուր բրիտանական և ֆրանսիական զօրքերը տաք կռւից յետոյ տիրեցին համարեա բոլոր գետանցքերին, գերելով մեծ թւով գերմանացու:

Ֆրանսիական գլխաւոր բանակավայրից հաղորդում են, որ կրօնպրինցի զօրքը ցիրուցան է արված և իր գլխաւոր բանակը փոխադրել է Մօնկօֆօն:

ԼՕՆԴՕՆ.—Օստենդէից տեղեկացնում են, որ սեպտ. 1-ին Ալօստի մօտ սկսված ճակատամարտի ժամանակ գերմանացիք խոշոր կորուստներ կրեցին բէլգիացիներից: Ալօստը գրաւող գերմանացի 20,000 զինւորները շտապով հեռացան քաղաքից:

ԿԱՊՇՏԱԴՏ.— Արևելա-աֆրիկական հնդիկների մի զօրամաս յարձակում գործեց Շակէնկօլից 6 մղոն հեռաւորութեան վրա գտնվող բերդը պաշտպանող գերմանական զօրագնդի վրա և հարկադրեց վերջինիս անձնատուր լինել:

ԼԻՎԻՆԳՍՏՕՆ.—Գերմանացիք օգոստոսի 21-ին յարձակվեցին Աբէրնկօրնի վրա՝ Տանգանայկից ոչ հեռու, և օգոստոսի 24-ին ցիրուցան արվեցին Մակսիմի թնդանօթներով: Օգոստոսի 27-ին գերմանացիք նորից մօտեցան և սկսեցին թնդանօթաձգութիւն, որ, սակայն, մեծ վնաս չը պատճառեց: Մակսիմի բրիտանական թնդանօթները սռւեցին լաւ թշնամու արտիլէրիային, որը նահանջեց, և յետոյ երևան հանվեց Աբէրնկօրնից 15 մղոն հեռաւորութեան վրա դէպի արևելք: Լէյտենանտ Մակկարին 90 մարդով և Մակսիմի թնդանօթներով յարձակում գործեց հակառակորդի վրա և արտաքսեց գաղութի սահմաններից:

ԲՕՐԴՕ.—Զինւորական մինիստրութեան վերջին հաղորդագրութիւնը թոյլ է տալիս ենթադրելու, թէ մօտենում է նոր խոշոր ճակատամարտի րօպէն:

ԱՒՍՏՐՕ-ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

3 սեպտեմբերի

ՆԻՇ.—Մեր արշաւանքը կանգնեցնելու նպատակով, օգոստ. 26-ին թշնամին կենտրոնացրեց Րաչա-Եանիա զօրաճակատում 90,000 զինւոր, փորձելով անցնել Դրինան Րաչայի և Ադայի միջև, բայց ցիրուցան արվեց մեծ կորուստներով: Դրինայի և Սավայի միջև կազմված անկիւնում թշնամին սկզբում ունեցաւ մի փոքր աջողութիւն, բայց արտիլէրիայի ուժեղ կրակի և հետևակ գնդերի կրկնակի յարձակումների պատճառով լոյս օգոստոսի 26-ի գիշերն անցաւ Սավա գետը: Թշնամին փորձեց անցնել Դրինան այլ տեղերում, բայց ամեն անգամ էլ անաջող: Այդ բոլոր կռիւներում թշնամու նահանջի ժամանակ մենք գրաւեցինք հրետանի, մի վաշտ և 6 գնդակացիր: Թշնամին ահագին կորուստներ տուեց, ամենուրեք նահանջելով մեր զօրքերի գրոհից: Միայն 79-րդ հետևակ գունդը կորցրեց 3000 սպանված: Սավայի ջրերը տանում են մեծ քանակութեամբ դիակ: Լիմանսկադա-Բօսուտ զօրաճակատում թշնամին կորցրեց 10,000 հոգու: Այդ յաղթութիւնը սերբերը տարան մի վերին աստիճանի արիւնահեղ ճակատամարտից յետոյ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

3 սեպտեմբերի

ՏՕԿԻՕ.—Եապօնացիք գրաւեցին Պինդաօն, որ գտնվում է Ցինդաօյից 40 մղոն հեռաւորութեան վրա:

Երկաթուղային հաղորդակցութիւնը Շանդունի հետ ընդհատվել է:

Գրաւվեց գերմանական մի շոգենաւ:

Եապօնական իշխանութիւնները ... ըսցրին «Դէյլը-Զալան-Պօստ» և «Զալան Հէրոլդ» լրագիրները և հրատարակիչներին արտաքսեցին Եապօնիայից:

ՀԱՄԱԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

2—3 սեպտեմբերի

ԲՕՐԴՕ.—Մինիստրների խորհրդում Պուանկարէն յայտնեց, որ բէլգիական թագաւորից ստացաւ մի հեռագիր, որ ուրախութիւն է յայտնում դաշնակից զօրքերի մեծ յաղթութեան առիթով և շնորհում է սրտանց բէլգիական ազգի կողմից զօրքերին և նրանց հրամանատարներին: Թագաւորն աւելացնում է, որ նա անսասան հաւատում է, թէ պատերազմը կաւարտվի աջողութեամբ. գերմանացիների վայրի գազանութիւնները չահաբեկեցին բէլգիացիներին, ընդհակառակն՝ կրկնապատկեցին նրանց եռանդը և զօրքերի արիութիւնը: Պուանկարէն պատասխանել է ջերմ շնորհակալութեամբ, յարակցելով թէ ֆրանսիական զօրքերը հպարտանում են, որ կռւում են քաղաքակրթութեան և ազատութեան համար բէլգիական և անգլիական դիւցազն զօրքերի հետ կողք-կողքի: Վերջում Պուանկարէն աւելացրել է. «Երբ կը հասնէ արդարացի վրէժառութեան ժամը, ոչ ոք չի մոռանայ, թէ ինչ են արել ձեր մեծութիւնը և պանծալի բէլգիացի ժողովուրդը ընդհանուր գործի յաղթանակի համար»:

ԼՕՆԴՕՆ.— Լօնդոնի ազգաբնակութիւնը ցնծում է, դաշնակիցների յաղթութիւնների տեղեկութիւնը առաջ է բերում ահագին խանդավառութիւն: Բոլոր ճաշարաններում նուագվում և երգվում են դաշնակից պետութիւնների ազգային օրհներգները: Ամբոխը ողջունում է ֆրանսիական, ռուսական և անգլիական զօրքերին:

ԿՕՊԵՆՀԱԳԷՆ.—«Ձէյգր հեռագրական բիւրօյի» անունով բացվեց տեղեկատու ձեռնարկութիւն, որ ենթարկված է գրաքննիչ ատեանին և բանկերի վերահսկողութեան: Քաղաքական տեղեկութիւնները և պատերազմական հեռագրերը հանված են: Դիւանագէտները ողջունում են այդ ձեռնարկութիւնը, որ համապատասխանում է պահանջներին: Բիւրօն կրում է «Կիլգասս» ֆիրման, փոխանակում է մասնաւոր հեռագրեր այն երկրների միջև, ուր ուղղակի հեռագրական կապը խզված է:

ՀՌՕՄ.— Արմատականների կուսակցութեան կոմիտէտը բանաձև ընդունեց, որի մէջ խնդիր է ուղղված կառավարութեանը՝ բաց չը թողնել յարմար րօպէն, որպէսզի կարելի լինի ձեռք բերել Իտալիայի բնական սահմաններ, և ցանկութիւն է յայտնված, որպէսզի կառավարութիւնը ազդարարէ, թէ, արդեօք, Իտալիայի քաղաքական ու տնտեսական շահերը չե՞ն թելադրում չէզոքութիւնից անցնել ակտիւ մասնակցութեան ներկայ միջադէպում:

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ.—Երկրի զանազան քաղաքներից ամեն շաբաթ մեկնում են կամաւորների խմբեր հասարակութեան բոլոր խաւերից:

ՊԵՍՏԻԳՕՐՍԿ.—Ժելեզնովօդսկում սէզօնը փակվեց: Մտադրութիւն կայ Պեատիգօրսկում բանալ ձմերային սէզօն՝ եկող վիրաւորների բժշկութեան համար:

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Ճշգրվում են այն տեղեկութիւնները, թէ Գերմանիան համաձայնել է Միացեալ Պետութիւնների առաջարկած միջնորդութեանը հաշտութեան մասին բանակցելու առիթով:

Կարմիր Խաչի գլխաւոր վարչութիւնը հնարաւոր գտաւ ընդունել Կարմիր Խաչի կամաւոր սանիտարների միայն այն դէպքում, եթէ նրանք զինւորներ են:

Կարմիր Խաչի գլխաւոր վարչութիւնը որոշեց գթութեան քոյրերի 6-շաբաթեայ դասընթացքներն աւարտած հիւանդապահների ամսական ռոճիկը 30 ռ.՝ առանց ուտելիքի:

Րատկօ Դմիտրիևին շնորհված է 4-րդ աստիճանի Գէորգի շքանշան՝ թշնամու դէմ քաջութիւն գործելուն համար:

Գեներալ շտաբի գլխաւոր վարչութիւնը բացատրում է. «Իսկական զինւորական ծառայութիւնից ազատվում են այժմ պահեստի և երկրապահ զինւորները, որոնք բարձր կրթական հաստատութիւնների ունկնդիրներ են, սակ այն դէպքում, եթէ նրանք դեռ կամ բոլորովին չեն կանչվել զինւորական ծառայութեան, կամ եթէ այն զօրամասերը, ուր նրանք նշանակված են զօրակոչից յետոյ, չեն մեկնել պատերազմ: Միևնոյն հիմունքներով ազատվում են ուսուցչական ինստիտուտների ունկնդիրները»:

Ռուսահպատակութիւն ընդունելու բոլոր գործերը կենտրոնացված են բացառապէս ներքին գործերի մինիստրութեան իշխանութեան ներքոյ։

ՊԱՐԻԶ.—Գերմանացի մի գեներալ երէկ բերվեց մի խումբ գերիների հետ և ենթարկվեց խուզարկութեան. Նրա մօտ գտնվեց Վիլհէլմ կայսրից ստորագրված մի հրաման այն մասին, որ գեներալը նշանակվում է Պարիզի նահանգապետ։

ԲՈՐԴՕ.—Լրագիրները, շարունակելով խօսել Մարնայի ճակատամարտի մասին, յորդորում են հասարակական կարծիքին՝ չը տարվել պատրանքներով, թէ երբ պատերազմը վերջացել է, որովհետև դեռ առաջիկայումն են ահեղ կռիւները, ի հարկէ, ի նպաստ դաշնակիցների։

Պարիզի ռուսական պաշտօնական բոլոր հիմնարկութիւնները շարունակում են նորմալ գործունէութիւնը։

Ռուսահպատակներին դրամ հասցնող յանձնաժողովը արդէն վճարել է մի միլիօն ֆրանկ։

Բօրդօյից 10 կիլօմետր հեռաւորութեան վրա բացվում է ռուսական հիւանդանոց 100 վիրաւորների համար։

ԼՕՆԴՕՆ.—Համայնքների պալատում Ասկվիտն ասաց. «Կառավարութիւնը յոյս ունի, որ նիստերը կը յետաձգվեն այս շաբաթվայ ընթացքում։ Հօմրուլի բիլլը և եկեղեցին պետութիւնից անջատելու օրինագիծը մինչև նիստերի ընդհատումը կը ստանայ օրէնքի ոյժ։ Կառավարութիւնը ներկայացնելու է յատուկ բիլլ, որի ոյժով այդ օրինագծերը իրանց ոյժի մէջ կը մտնեն 12 ամիս յետոյ կամ պատերազմը վերջանալուց յետոյ, եթէ վերջինս երկար տևէ»։ Լորդերի պալատում լորդ Կրիւն նոյնանման յայտարարութիւն արաւ։

ՀՌՈՄ.—Ժողովրդական կուսակցութիւնները, ի պատիւ սերբ զօրքերի շարքերում ընկած իտալացի կամաւորների, ժողով կայացրին։ Հռետորները յայտնեցին, թէ Իտալիան պէտք է մասնակցէ եւրօպական պատերազմին յօգուտ Ֆրանսիայի։

ԳԱԼԱՑ.—Կայացան երրեակ համաձայնութեան պատւին աղմկալի ցոյցեր։ Զանազան խաւերի անձերից կազմված ահագին ամբոխը անցաւ փողոցներով աղաղակելով «կեցցե՛ն Ռուսաստանը, Ֆրանսիան և Անգլիան»։ Աւստրիական և գերմանական հիւպատոսարանների շինութիւնները պաշտպանվում են զինւորներով։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

✦ Սերբիական քաջարի զօրքերը գրաւեցին Րուման և Միտրովիցան։ Նրանք արշաւում են դէպի Զագրեբ։

✦ Աւստրիական նաւատորմը շրջապատված է դաշնակիցների նաւատորմից Պոլա նաւահանգստում։

✦ Հռոմում տեղեկութիւն է ստացվել, թէ ռուսները արշաւում են դէպի Սիլեզիա և գուցէ վերցնեն Բրէսլաուը։

✦ Կանադայի կառավարութիւնը վճռել է գրաւել Վիլհէլմ կայսրի մի քանի միլիօն արժող դաստակերտները։

✦ Գերմանական զօրքերը ջարդվելով Անտվերպէնի մօտ, փորձում են անցնել Հօլլանդիայով։ Հօլլանդական զօրքերը թաքուն կարգադրութեամբ պատրաստվում են դիմադրել։

✦ Ռուսական վերջին յաղթութիւններից յետոյ դէպի Վիէննա և Բուդապեշտ են դիմում շատ գնացքներ անհամար վիրաւորներ տանելով։ Երկու մայրաքաղաքում տրամադրութիւնը ճնշված է։ Ազգաբնակութիւնը ցոյց է տալիս յուզմունքի նշաններ։ Լուրերի համաձայն, Ֆրանց-Յօզէֆ կայսրը սպառնացել է Վիլհէլմին՝ բանակցութիւն սկսել հաշտութեան մասին բոլորովին անկախ։

✦ Գործող բանակումն է գտնվում յայտնի ռուս-սպորտսմէն տիկին Կուդաշեվան։

✦ Ի նկատի ունենալով որ պատերազմը կարող է երկար տևել, Գերմանիայում հիմնվել է մի ընկերութիւն՝ զօրքի համար տաք հագուստ մատակարարելու նպատակով։

✦ Բուխարէստից 500 վագօն հացահատիկ է ուղարկվել է Ունգարիա։

✦ Իտալացի սօցիալիստները վճռել են ազդել կառավարութեան վրա, որպէս զի Իտալիան ընդմիշտ դուրս գայ եռրեակ դաշնակցութեան կազմից։

✦ Վիէննայի և Կ. Պօլսի միջև երկաթուղային հաղորդակցութիւնը վերսկըսվում է։

✦ Ջերնօզօրցէք վերցնելու են Սէրաէվօն։

✦ Բէլգիան և Սերբիան յայտնել են, որ իրանք նոյնպէս առանց երրեակ համաձայնութեան ոչ մի դաշն չեն կնքի թշնամու հետ։

✦ Անգլիացի կանայք, որպէս զի ճնշող ազդեցութիւն չը գործեն կռւողների վրա, հրաժարվել են սևեր հագնել սպանվածների համար։

✦ «Թայմսի» զինւորական թղթակիցը Մարնայի վրա տեղի ունեցած վճռական ճակատամարտը անուանում է պատմութեան մէջ չեղած ճակատամարտ։ Երկու կողմից կռւին մասնակցում էին մօտ 3 միլիօն զինւոր։ Գերմանական զօրաբանակները գլխովին պարտվեցին։

✦ Գերի աւստրիացիք պատմում են, որ աւստրիական զօրքերի մէջ ռուս գերիներ չը կան։

✦ Լրագրական տեղեկութիւնների համաձայն՝ Ֆրանսիա են ուղարկվում 28 վագօնով ռուս կօզակներ։

✦ Բերլինում իբրև պատերազմական գերիներ պահվում են գեներալներ՝ Կօզլօվ, Հօլմհօլց, Պախտով, Ստավրօվսկի, Ֆրեզէ և Ֆրեդերիկ։

✦ Հանելուկ է այն հարցը, թէ ինչպէս գերի աւստրիացիների մէջ լինում են բուլղարներ։

✦ Գերմանիայում գործազուրկ բանւորների թիւը հասել է շատ խոշոր չափերի։

✦ Ռուսական Կարմիր Խաչի ընկերութիւնը յօգուտ վիրաւորների և հիւանդների մինչև օգոստ. 25-ը ստացել էր նուէրներ 1.070,210 ր. 77 կ.։

✦ Լօնդօնից հեռագրում են, որ Մաւրիկիա կղզու կալուածատէրերը զօրքի կարիքների համար նուիրեցին 2 միլիօն ֆունտ շաքար։

✦ Միացեալ Պետութիւնների նախագահ Վիլսօնը ներկայացրեց կօնգրէսին մի նախագիծ՝ աւելացնելու ներքին հարկերը 100 միլիօն դօլլարով, որպէսզի կարելի լինի ծածկել պատերազմի պատճառով պետական գանձարանի ստացած վնասները։

✦ Լօնդօնից հեռագրում են, որ Ուէլսի պրինցի հիմնած ֆօնդը ստացել է պատերազմական կարիքների համար 25.000,000 ռուբլի։

✦ «Н. В.»-ի ասելով՝ ներքին գործերի մինիստրութիւնը չափազանց խիստ է վերաբերվում դէպի այն աւստրիացիների և գերմանացիների խնդրագրերը, որոնցով միջնորդվում է ընդունել իրանց ռուսահպատակ։ Համարեա բոլոր խնդրագրերը մերժվում են։

✦ Հաղորդում են, որ Մլավի վրա երևաց գերմանական մի «Ցէպպելին», որի վրա հրացան պարպվեց։ Հրացանաձգութեան ժամանակ գերմանացիք Ցէպպելինի վրա պարզեցին սպիտակ դրօշակ և, երբ հրացանաձգութիւնը դադարեց, նետեցին ռումբ, որից 22 մարդ սպանվեցին և 60 հոգի վիրաւորվեցին։ Օդագնացները ձերբակալվեցին։

✦ «Н. Вр.»-ի ասելով, այս օրերս Բուխարէստից Աթէնքի վրայով մեկնեց յատուկ պատգամաւորութիւն Հռօմ, որպէսզի տեղեկանայ Իտալիայի մտադրութիւնների մասին և ճշգօրէն պարզէ յետագայ քաղաքական ծրագիրները։ Պատգամաւորութեան անդամները մատնանշում են, որ Րումինիան Գերմանիայի և Աւստրիայի վերաբերութեամբ միևնոյն դիրքի մէջ է, ինչպէս Իտալիան։

✦ Ֆրանսիական հեծելազօրը նորից անցել է Էլզասի սահմանը։

✦ Պատերազմում սպանվել է հայազգի կապիտան Աղամալ Աստուածատրեան Աղամալեանը. վիրաւորվել են Յօվսէփ Աւագեան Աւշարեանը (ծանր), պօդպօրուչիկ Դմիտրի Գէօրգեան Աղաբէկեան։ Անհետ կորել է պօրուչիկ Ալէքսանդր Գրիգորեան Գրիգորեանց։

✦ Շվեյցարիայից հեռագրում են, որ Վիլհէլմ կայսրի, կանցլէր Բէտման-Հօլվէգի և արտաքին գործերի մինիստր ֆօն-Եագօվի միջև ծագել են լուրջ տարաձայնութիւններ։

✦ Ծանր վիրաւորվել է Վիլհէլմ կայսրի հօրեղբօր-որդին՝ Հէսսէնի պրինց Ֆրիդրիխը։

✦ Սինեմատօգրաֆի յայտնի «արքայ» Մաքս Լինդէրը, ընկնելով Գերմանիայում աւտօմօբիլի տակ, սպանվել է։ Նա մասնակցեց Լիէժի մօտ տեղի ունեցած կռւին։

✦ «Н. В.»-ն ծգրում է, որ վերջնականապէս վճռվել է գերիներին ենթարկել ստիպողական աշխատանքների առանց վարձատրութեան, միայն տալով ուտելիք։

✦ Մինչև անգամ «Н. В.»-ն զզզված է «Русск. Знамя» թերթի քստմնելի յերիւրանքներից, որոնք ուղղված էին բէլգիացիների դէմ, որոնց առաջնորդները իբր թէ «չհուդներ» են։ «Н. В.»-ն պահանջում է բժշկական քննութեան ենթարկել Դուբրօվինի մտաւոր կարողութիւնը։

ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ

—

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

2 սեպտեմբերի

ՈՒՐՄԻԱ.—Թիւրքական կանոնաւոր զօրքերի մի մասը ետ տարվեց պարսկական սահմանից Էրզրումի կողմը։ Նրանց փոխարինում են ժանդարմները և համիդիէ գնդերը, որոնք ժողովվել են Բաշ-Կալէում, Սարայում և Իրժիլում, ուր ներկայումս կատարում են զինւորական վարժութիւններ։ Նրանք ստանում են հին սիստեմի հրացաններ, իսկ նոր հրացանները ուղարկվում են սահմանը՝ Էրզրումի կողմը։

Կ. ՊՕԼԻՍ.—Թիւրքաց կառավարութիւնը համաձայնեց շարունակել թիւրք-պարսկական սահմանի որոշումը։ Մասնաժողովի աշխատանքները վերսկսվել են Կօշաւրում։

—

(Լրագիրներից)

✦ «Рус. Сл.»-ի Բուխարէստի թղթակիցը գրում է.

«Կ. Պօլսից հեռագրում են։ Սեպտեմբերի 7-ին (Ն. տ.) Կ. Պօլսի ֆրանսիական հիւպատոսարանը եկաւ Սան-Ստեֆանօյում հիւրանոց պահող ֆրանսիացին և հիւպատոսին յայտարարութիւն արաւ, որը արձանագրվել է այսպէս.

«Երեկոյեան ժամը 7-ին հիւրանոցը մտան 3 թիւրք օդագնաց-օֆիցեր։ Կանչելով ան-րօլը և հարցնելով նրա ինչ ազգութեան պատկանելը, թիւրքերը հրամայեցին նրան բերել ֆրանսիական դրօշակը և պատռել այն նրանց ներկայութեամբ։ Երբ հիւրանոցի տէրը կտրուկ կերպով հրաժարվեց այդ անել, օֆիցերները հեռացան, սպառնալով նրա հետ հաշիւ տեսնել։

«Մի ժամ յետոյ թիւրքերը նորից եկան։ Այս անգամ նրանց թիւն արդէն 9 էր։ Հիւրանոցում այդ ժամանակ նստած էին յոյն բժիշկ Դինիրօսը կնոջ հետ, ֆրանսիացի Սուլման, իտալացի Կարպին անգլիացի Հարրիսօնը և ինչ-որ ռուս՝ կնոջ հետ։

«Մօտենալով սեղանին, օֆիցերները պահանջեցին ճաշողներից անուանել իրանց ազգութիւնը և, ստանալով պատասխան, սկսեցին անողորմ ծեծել նրանց։ Եւրօպացիք փախուստի դիմեցին, հալածվելով թիւրքերի ատրճանակների գնդակներից։

«Ֆրանսիացի Սուլման մնաց հիւանդանոցում, ստանալով 6 վէրք։ Կարպիի դրութիւնը անյուսալի է։ Ռուս ամուսինները ծանր վիրաւորված են։

«Վերջացնելով իրանց գործը, օֆիցերները «Էլ-վէրիր» (բաւական է) աղաղակելով գնացին օդագնացների դպրոցը։

«Հիւրանոցատէրը, ձեռնալով վիրաւորված, ազատվեց գնդակահարութիւնից և գիշերը փախաւ։

«Ռուսաց հիւպատոսարանը յատուկ պաշտօնեայ ուղարկեց ծանր վիրաւորված ռուս ամուսինների ով լինելը իմանալու։

«Ֆրանսիական հիւպատոսարանը արձանագրութիւն կազմեց դէպքի մասին Բ. Դրանը ներկայացնելու համար։

«Այդ առիթով սպասվում է, որ միացեալ քայլ լինի երրեակ համաձայնութեան կողմից»։

Այդ անլուր դէպքի առիթով թղթակցի երկրորդ հեռագիրը հետևեալն է պարզում։

«Թիւրք օֆիցերների գործած քայլը՝ գերմանացի օֆիցերների թելադրման արգասիք է։ Մինչև օրս երրեակ համաձայնութեան պետութիւնների հպատակները հանդուրժում էին միայն թիւրք քաղաքացիական իշխանութիւնների կամայականութիւնը, որոնք առանց որևէ պատճառի ձերբակալում էին նրանց և բանտարկում։ Իսկ այժմ նրանք պէտք է տանեն օֆիցերների կամայականութիւնները։

«Հետաքրքրական է ընդգծել, որ Կ. Պօլսի օդագնացութեան դպրոցը հիմնել են ֆրանսիացիք։ Մինչև պատերազմը նրա հրահանգիչն էր ֆրանսիացի կապիտան Դիւիսը։ Բոլոր թիւրք օդագնացները սովորում էին Ֆրանսիայում։ Խուլէգան օֆիցերներին առաջնորդում էր թիւրք օդագնաց կապիտան Սէլիմը, որ Բլէրիօյի աէրօպլանով թռիչք կատարեց Կ. Պօլսից Ալէքսանդրիա։

«Մեծ վէզիրը պահանջեց մեղաւոր օֆիցերներին յանձնել դաշտային դատարանի. բայց Էնվէր-փաշան և գեներալ Սանդէրսը մերժեցին։

«Սանդէրսի ասելով, օսմանեան հպատակներն իրաւունք ունեն ազատօրէն իրանց համակրութիւնը կամ հակակրութիւնը յայտնել դէպի ամեն մի ազգ»։

✦ Կ. Պօլսից հեռագրում են, որ, ժողոված տեղեկութիւնների համաձայն, ներկայումս թիւրքաց նաւատորմում և զօրքում ծառայում են 7240 գերմանացի։

ԱԼԲԵՐՏ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

—

Այն օրից, երբ սկսվեց ներկայ պատերազմը, մի քանի նոր և հզօր փաստեր մտան մարդկութեան պատմութեան մէջ։ Փոքրիկ, մեծ պետութիւնների մէջ կորած, երկիրը գտաւ իրան. իրան գտաւ և նրա թագաւորը։

Ո՞վ է վերջապէս նա, այդ երիտասարդ միապետը, որի մասին նրա հպատակները խօսում են խորին յարգանքով։

Նրա մասին շատ քիչ է գրվել։

Նրանց մեծամասնութիւնը, ովքեր այժմ անսահման հիանում են նրանով, մի երկու շաբաթ առաջ կը խոստովանէին, որ իրանք չեն կարող նրա մասին դատել տուեալների պակասութեան պատճառով։

Բէլգիական թագուհու մասին Բրիւսէլում ձեզ շատ բան կը պատմէին։ Դուք կը լսէիք անթիւ պատմութիւններ նրա հոգևոր բարեգործութեան մասին։ Բայց Ալբերտ թագաւորի մասին ոչ ոք ոչինչ չը գիտէր։

Ամենից առաջ նա նոր է գահ նստել և եւրօպական միապետների շարքն անցել։ Այժմ նա ողջ աշխարհի առջև հանդէս է գալիս որպէս զօրավար-թագաւոր, որը առանց մի րօպէ տատանվելու՝ առաջ տարաւ իր ժողովուրդը յանդուգն թշնամու դէմ։

Գուցէ ողջ աշխարհում չը լինի մի միապետ, որ ամենից քիչ ձգտի պատերազմական փառքի, քան Ալբերտ թագաւորը, որը ամենից քիչ է միտք բերում, որ աշխարհի յաղթութիւնը ամենամեծ յաղթութիւնն է։

Ալբերտ թագաւորը երիտասարդ ժամանակից ծառայել է բէլգիական զօրքի մէջ, և նրա ջլուտ կազմուածքը ընդունակ է տանելու զինւորի կեանքի ամեն տեսակ յոգնութիւն և զրկանք։ Նրանից լաւ զօրական ոչ մի բանակ չի կարող ցանկանալ։ Բայց թագաւորը կը գերադասէր, եթէ հնարաւոր է, յաղթութիւն տանել ուրիշ ասպարէզներում։ Գլխաւորապէս նա շատ սիրում է ճանապարհորդել։

Ճանապարհորդութեան սէրը նրան հասցրել է բրիտանական հարաւ-աֆրիկեան գաղութներից մինչև Աֆրիկայի արևմտեան ափերը, Կոնգոյի միջով Միացեալ Պետութիւնները և աշխարհի բոլոր ծայրերը։

Բայց ճակատագիրը այլ կերպ է տնօրինել։

Ալբերտ թագաւորը հասարակ է իր համոզմունքների և գործերի մէջ։ Այդ հասարակ պարզութիւնը երբեմն երազողի պարզութիւն է, երբեմն գործնական մարդու։ Որևէ արարքի անյարմարութիւնը նրա առաջ խոչընդոտ չի յարուցում։ Դժուար թէ որևէ միապետ գնացքի վրա ճանապարհորդէր որպէս մեքենավար։ Իսկ Ալբերտը բազմիցս ապացուցել է, որ ինքը կարող է վարել մարդատար գնացքներ։ Ճիշդ է, այն օրերին դեռ նա գահաժառանգ էր, բայց եթէ այժմ էլ նա այդպիսի ցանկութիւն ունենայ, իր ցանկութիւնը ի կատար կածի առանց մտածելու։

Ալբերտ թագաւորը յարգում և գնահատում է գեղարուեստը։ Առանց դրան, ինչպէս նա ասել է իր գահական ճառում, երկիրը անկարող կը լինէր ծաղկել և բարգաւաճել այդ բառի իսկական մտքով։

Նա ոչ միայն ներկայ էր Մօրիս Մետերլինկի պատւին կազմված համաժողովրդական տօնախմբութեան, երբ վերջինս ստացել էր Նոբէլի մրցանակը, այլ և «Կապոյտ թռչուն» հեղինակին հրաւիրեց արքայական պալատը ճաշի։

Բանաստեղծ Էմիլ Վերհարնը նոյնպէս ապացոյց է ստացել այն բանի, որ թագաւորը «գնահատում է այդպիսի բաներ»։

Երիտասարդ միապետը միշտ առատօրէն խնամակալութիւն է ցոյց տուել գրական և արուեստական ընկերութիւններին։

Թագաւոր Ալբերտը փայլուն մազեր ունի, կապոյտ աչքեր, դէմքի որոշակի գծեր և առողջ կարմրութիւն։ Նա իր հպատակներից պակաս դեմօկրատ չէ։ Նա չի սիրում շատ խօսել և արագ շարժվել։ Ինչպէս իր հպատակները, այնպէս և նա նուիրված է ընտանեկան խաղաղ կեանքին։ Ինչպէս նրանք, նա էլ թողել է իր ընտանեկան կեանքը խորին ցաւով. ինչպէս նրանք, նա էլ վշտով է յիշում իր ընտանիքը։

Բէլգիական թագաւորի ամենամեծ օրը կը լինի այն, երբ նրա երկիրը նորից դառնայ իր խաղաղ զբաղմունքներին։

Թագաւորը, որ մի անգամ ասաց, որ եթէ ինքը թագաւոր չը լինէր, նա կը ցանկար ինժենէր լինել,—այժմ չի կարող այլ կերպ նայել, եթէ ոչ վշտով, այն բոլոր սարսափներին, որը բերում է իր հետ պատերազմը, այն աղէտների ընդհանուր շղթային, որ բաժին է ընկնում արդիւնաբերութեան և կտրում է տեխնիքական առաջադիմութեան ուղին։

Երբ խաղաղութիւն տիրէ, Ալբերտ թագաւորը կը տեսնի, թէ ինչպէս են իր հպատակները սիրում իրան։ Եւ բաղդաւորութեան ու բարգաւաճման ինչպիսի՛ ճանապարհներով առեն, որ նա չի տանի նրանց։ Այն թագաւորը, որ ամբողջ ազգութիւնը միացրեց մի ոգևորութեան ու թափի մէջ պատերազմելու համար, նա ընդունակ կը լինի միացնել նրան և խաղաղութեան համար։

Այդ կը լինի երկրորդ և առաւել մեծ քաջութիւնը երիտասարդ միապետի։

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ ԳԵՐԻՆԵՐԻ ՄՕՏ

—

Վիլնայի զինւորական հիւանդանոցում, ռուս օֆիցերների շարքում, պառկած են գերմանացի 5 վիրաւոր օֆիցերներ, որոնք գերվել են Էյդկունէնի և Գումբինենի մօտ մեր զօրքերի կողմից։

Գերմանական օֆիցերները հիւանդանոցում օգտվում են առանձին ազատութեամբ. նրանց թոյլատրում են գերմանական լրագիրներ և գրքեր կարդալ, թոյլ են տալիս նամակներ գրել, թողնում են այգում զբօսնել։ Միայն պալատի դռների մօտ զինված պահակ է կանգնած, որով և սահմանափակվում է գերիների հսկողութիւնը։

Բոլոր գերիները միաձայն խօսում են բարեացակամ վերաբերմունքի մասին։

— Ահա այստեղ մեր կողքին պառկած են վիրաւոր օֆիցերները,—ասում է գերի օֆիցերներից մէկը՝ Գիւնտէր Շարֆենբէրգ։—Դեռ երէկ մենք թշնամիներ էինք, իսկ այսօր արդէն՝ բարեկամներ։ Մենք ոչ մի տեղ չը կարողացանք մանրացնել մեր փողը, և ռուս օֆիցերները մեզ փող տուին։ Երբ ռուս վիրաւոր օֆիցերների համար կօնֆետ, ծխախոտ են բերում, նրանք այդ բաները բաժանում են մեզ հետ։ Դժուարութիւն կայ միայն ռուսաց լեզուն չիմանալու պատճառով, բայց այստեղ էլ ռուս վիրաւորները մեզ սովորեցնում են լեզուն։ Երէկ ծառան ուզում էր ինձ հագցնել իմ սպիտակեղէնը, որ ծածկված է արիւնով, բայց ռուս օֆիցերները այդ թոյլ չը տուին և պահանջեցին, որ ինձ մաքուր շապիկ տան... Պարզ ասած, մենք այսպիսի վերաբերմունք չէինք սպասում։ Մեզ ասում էին, որ ռուս զինւորները գազաններ են, տանջում են վիրաւորներին, կողոպտում սպանվածներին։ Այդպիսի բան չը կայ երբէք։ Ռուսները մեզ հետ լաւ են վարվում, այնպէս որ մենք նրանց մասին վատ չենք կարող խօսել...

Ռուս վիրաւոր օֆիցերները շատ յաճախ չափազանց քաղաքավարի են գերմանացիների հետ։ Նրանք, օրինակ, ամեն կերպ աշխատում են թագցնել իրանց ուրախութիւնը մեր տարած յաղթանակների առիթով, որպէսզի դրանով տհաճութիւն չը պատճառեն գերմանացիներին։

— Չէ որ նրանք էլ զինւորներ են,—բացատրեց, կարծես արդարանալով, մի ռուս օֆիցեր,—և գերմանական բանակի ամեն մի պարտութիւնը նրանց տանջանք է պատճառում։ Մենք մեզ նրանց տեղն ենք դնում։

*

Պօդպօրուչիկ Շարֆենբէրգ գերիների մէջ միակ պահեստի օֆիցերն է։ Նախքան պատերազմը նա գեղագործ է եղել Բերլինում, և այժմ, թւում է, իրան բաղդաւոր է զգում, որ գերի է ընկել։ Ճիշդ է, նա ինքը այդ բանը չէ ասում ուրիշների ներկայութեամբ, բայց այդ բանը զգալի է ամեն բանում։

Միւսները իսկական ծառայութեան մէջ գտնվող օֆիցերներ են։ Մէկը լէյտենանտ է, Շերբէրգ անունով։ Միւսները բոլորը երիտասարդ մարդիկ են—լէյտենանտներ Հօֆման և Մօսկէ, և մինչև այժմ ռուսների դէմ խիստ զայրացած կապիտան Մէյնկէ։ Այս կապիտանը լաւ կարդում և գրում է ռուսերէն, գիտէ նոյնիսկ մի քանի խօսք։

Բոլոր գերիները ռուս զինւորների մասին լաւ կարծիք ունեն. ասում են, որ մեր զինւորները քաջարար են գնում կռւի և սիրով են ձեռնարկում յարձակման և չեն վախենում թնդանօթային կրակից։ Ինչ վերաբերում է գերմանական բանակին, գերիները նրա մասին շատ զգոյշ են արտայայտվում։

— Ես վատ օֆիցեր կը լինէի և վատ գերմանացի, եթէ վատ խօսէի մեր զինւորների մասին,—ասում է լէյտենանտ Հօֆման.—սիրով խոստովանում եմ, որ մենք ջարդ կրեցինք Գումբինենի մօտ և մեծ կորուստներ ունեցանք, բայց այնտեղ մեր դրութիւնը վատ էր, և մենք ստիպված եղանք յարձակման դիմել, որ չը պէտք է անէինք, այլ պէտք է պաշտպանվէինք։ Այդ պատճառով էլ չէ կարելի մեր զինւորներին թուլութիւն վերագրել։ Ձեզ թագցնել, որ ռուսական հեծելազօրը առաւել լաւ է մերից և թնդանօթներն էլ գերազանց։

— Մեր զօրքի տրամադրութիւնը,—ասում է լէյտենանտ Մօսկէն,—այժմ շատ ընկած է։ Սակայն այդ միանգամայն բնական է, որ պարտութիւնից յետոյ տրամադրութիւնը ճնշված կը լինի։ Բայց պատերազմի սկզբում մեր բանակի բոլոր մասերում խանդավառութիւն էր նկատվում։ Մենք կարծում էինք, որ Ռուսաստանը շուտով կը ջարդվի և պատերազմը երկու ամսում կը վերջանայ։ Մենք կարծում էինք նոյնպէս, որ ճապօնացիները իսկոյն կը գրաւեն Վլադիվօստօկն ու Մանջուրիան։ Բայց մենք չէինք կարծում, որ Բէլգիան յամառ ընդդիմութիւն ցոյց կը տայ... Իսկ աւստրիացիների վրա առանձին յոյսեր չէինք դնում. մեզ յայտնի էր աւստրիական զօրքը։

— Իսկ յոյս դնում էիք Ռուսաստանի յեղափոխութեան վրա։

— Մի՞թէ նա չը կայ,—զարմացաւ գերմանական լէյտենանտը։—Մեզ ասում էին, որ Լեհաստանում մեծ ապստամբութիւն կայ...

Եւ գերմանացի բացասական պատասխան ստանալով հիասթափվեց։

Գերիները հերքում են նոյնպէս գերմանացիների՝ Կալիշում և Չենստօխովում իբր կատարած գազանութիւնների մասին տարածված լուրերը։

— Այդ կարող էին անել միայն ձեր կօզակները,—հպարտութեամբ ասաց կապիտան Մէյնկէ.—մեր զինւորները ընդունակ չեն այդպիսի բարբարոսութեան։

Կապիտան Մէյնկէն ամենաանհաշտն է գերիների մէջ։ Նա մինչև այժմ էլ համոզված է, որ «կայզէրը» պատերազմ չէր ցանկանում և որ Գերմանիան ենթարկվեց Ռուսաստանի ամբարտաւան յարձակման։ Իսկ միւսները, ընդհակառակը, ընդունում են, որ Գերմանիան պատերազմ յայտարարեց։ Հետաքրքրական է նրանց բացատրութիւնը այդ առիթով։

— Մեզ պատերազմել հարկադրեց Ռուսաստանը։ Մենք իմացանք, որ սահմանում ռուսական զօրք է կենտրոնացվում։ Որպէսզի չենթարկվէինք ռուսների յանկարծական յարձակման, մենք առաջինը պատերազմ յայտարարեցինք։

ՄԱՄՈՒԼԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

—

«Рѣчь» լրագիրը խմբագրական յօդուածում ասում է. «Եթէ աւստրիական զօրքը չէ ոչնչացվել, յամենայն դէպս լրջօրէն քայքայվել է. իսկ նրա արշաւանքի պլանը խափանվել։ Գերմանացիք աւարտեցին իրանց զօրքերի առաքումը, բայց ուշացան։ Դժուար էր իրագործել նախօրօշված կրկնակի հարուածը։ Վիլհէլմի անձնական քմահաճոյքով գերմանացի ռազմագէտները վերադարձան իրանց նախնական ծրագրին, այսինքն՝ արշաւանք գործել դէպի Ֆրանսիա՝ Բէլգիայի վրայով։ Զիջելով ֆրանսիացիների բնական անհամբերութեան, մենք ներխուժեցինք Պրուսիա, չը կենտրոնացնելով մեր բովանդակ ուշադրութիւնը Լեհական թագաւորութեան նահանգների պաշտպանութեան վրա։ Սակայն գերմանացիք, յանկարծակիի գալով, հարկադրվեցին շրջել դէպի Պրուսիա, և այդպիսով խափանվեց Ֆրանսիայի դէմ ուղղված հարուածը։ Աւելացնում գերմանացիների մի րօպէ տատանումը ամեն ինչ վճռեց. թշնամին կազմալուծված է։

«Սակայն մենք արհամարհանքով չենք նա-

յի գերմանացիների վրա, Թոյլ չենք տայ մեզ գլուխ կորցնել Մազուրեան լճերի լաբիրինթոսում, որոնց լաւ ուսումնասիրել է Թշնամին զօրավարժութիւնների ժամանակ։ Մենք կուի կը բռնվենք մեր սեփական երկրի վրա։ Գերմանիայի հետ գործ ունենալու լաւ կամ վատ տեղեկութիւնները տակաւին առաջիկայումն են, սակայն նրանց նախաբանը այնքան էլ վատ դուրս չեկաւ»։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

—o—

ԱՆՀԵԹԵԹՈՒԹԻՒՆ Է

—

Հայ Դրամատիկական Ընկերութիւնը որոշել է իր սովորական ժամանակին բաց անել հայ Թատրոնի դռները։

Պատերազմի արհաւիրքը նրան չի վախեցնում և նա կարծում է, որ, չը նայելով ընդհանուր ներվային դրութեանը, հայ հասարակութիւնն ունի գեղարուեստական յուզումների պահանջ։

Թւում է ինձ, որ Ընկերութեան որոշումը անխոհեմութեան կամ սխալ ենթադրութիւնների հետեւանք չէ, ընդհակառակն ունի որոշ բանականութիւն։ Այն, ինչ որ կատարվում է այժմ և սպասվում է, որ պիտի կատարվի, չի կարող Թէկուզ ժամանակաւոր խպառ մեռցնել հոգեկան հաճոյքների պահանջը մի հասարակութեան մէջ, եթէ միայն այդ հասարակութիւնը բարոյապէս անդամալոյծ չէ։

Մոսկվան, որ աւելի մօտիկ է պատերազմի բեմին և որ ամեն օր տեսնում է սոսկալի արիւնհեղութեան հետեւանքները ի դէմս հազարաւոր վիրաւորեալների, որոշել է բաց անել Թատրոնները։ Մենք, որ լրագիրների զուռնատ նկարագրութիւններից ենք ստանում մեր տպաւորութիւնները համաշխարհային զարհուրելի ողբերգութիւնից, բնականաբար անհամեմատ աւելի անդորր հոգեկան վիճակի մէջ ենք։ Պէտք է յուսալ միայն, որ ժամանակակից Ներոն Վիլհելմ Հոհենցոլլերնի արիւնաշաղախ դափնիները հանգիստ կը Թողնեն Էնվէր փաշային և նրա նման աւանտիւրիստներին, և սոսկալի ողբերգութեանը մի տեսարան եւս չի աւելանայ։

Այսպէս Թէ այնպէս Դրամատիկական Ընկերութեան որոշումը համակրելի է գոնէ առայժմ։ Բայց մի բան։ Ինչպէս լսեցի, Թէ Ընկերութեան վարչութիւնը և Թէ դերասանական խումբը այն համոզմունքի են, որ պատերազմական դրութեան պատճառով պէտք է փոխել ռեպերտուարը, այսինքն ներկայացնել այնպիսի պիէսներ, որոնք տոգորված են ռազմական ոգով։ Խօսվում է Սարդուի «Հայրենիքի», Ռոստանի «Արծուիկի» և այլ համանման գեղարուեստի տեսակէտից անչափ վիճելի՝ երկերի մասին։ Խօսվում է նոյնիսկ այնպիսի անհեթեթութիւնների մասին, որպիսիք «Վարդան Մամիկոնեան», «Խենթը», «Ասլան Բալասի», «Վասակ» և այլն։

Եթէ ճիշդ է լսածս և պիտի իրագործվի, ապա Թոյլ եմ տալիս ինձ ասելու, որ մեր Թատրոնի այժմեան ղեկավարները չարաչար մոլորված են։ Կայ պատերազմ Թէ չը կայ՝ գեղարուեստին ծառայող տարրերը պիտի ունենան մի և միայն մի նպատակ—ծառայել գեղարուեստին։ Մոռանալ նրա պահանջները անցողիկ հանգամանքների պատճառով, ենթարկվել ամբոխի տրամադրութեանը, գրգռել առանց այն էլ գրգռված զգացումները՝ կը նշանակէ մեղանչել յաւիտենական ճշմարտութեան դէմ, կը նշանակէ կոպտացած ներվերը մարդկանց աւելի կոպտացնել։

Ի՞նչ պիտի ասեն մեզ զանազան «Հայրենիքներ», «Արծուիկներ», մանաւանդ «Խենթեր» և «Վարդան Մամիկոնեաններ»... [illegible]

Շիրվանզադէ

ԽՈՇՈՐ ՌԵՖՈՐՄԻ ԴԻՄԱՑ

—

Ամիս ու կէս է արդէն, որ ամբողջ Ռուսաստանում դադարեցված է ոգելից խմիչքների վաճառումը։ Կառավարութեան այդ խորիմաստ կարգադրութիւնը հէնց սկզբից երեւան հանեց այդ միջոցի խոշոր պետականնշանակութիւնը, հնարաւորութիւն տալով օրինակելի կարգապահութիւն, անհրաժեշտ դիսցիպլինա պահպանել զօրահաւաքի ժամանակ։

Բացի այդ, այս կարճ ժամանակամիջոցում ոգելից խմիչքներ վաճառելու արգելքը նկատելի կերպով բարեփոխեց երկրի ներքին կեանքը և ժողովրդի կենցաղավարութիւնը։

Ամենայն տեղ զգալի կերպով պակասեցին՝ խուլիգանութիւն, գողութիւն, սպանութիւն, կռուպտւտ և ամեն տեսակի յանցագործութիւններ։ Կիսամերկ, կիսաքաղցած ալրոզները, որոնք իրանց վերջին կոպէկները Թողնում էին օղեվաճառանոցներում, հնարաւորութիւն չունենալով այլեւս արբելու՝ փոխեցին իրանց ցնցոտիները, աւելի վայելուչ կերպարանք ստացան։

Ռուսաստանի բոլոր ծայրերից տեղեկութիւններ ստացվեցին ոգելից խմիչքների վերացման բարեբեր ազդեցութեան մասին։ Միեւնոյն ժամանակ ժողովուրդը ինքը հնարաւորութիւն ունեցաւ, այդ ժամանակամիջոցում, համոզվելու Թէ ինչ կործանիչ դեր էր խաղում նրա կեանքում ալկոհոլը, և նա մի շարք համախօսականներ կազմելով՝ դիմումներ է անում փակ պահելու օղեվաճառանոցները ամբողջ պատերազմի ընթացքում։ Նոյն դիմումներն են անում և մի շարք հաստատութիւններ՝ գէմստվոները, քաղաքային ինքնավարութիւնները, կօօպերատիվ ընկերութիւնները և այլն։

Հասարակութեան առաջադէմ մասը աւելի հեռուն գնաց. պրօպագանդա սկսվեց արմատականապէս լուծելու գործեան հանգոյցը, ընդմիշտ փակելու պետական օղեվաճառանոցները, որպէս արմատական միջոց կուելու ժողովրդական արբեցողութեան, ժողովրդի ֆիզիկական, մտաւոր ու տնտեսական դրութիւնը քայքայող այդ մեծ չարիքի դէմ։

Դեռ մի քանի ամիս սրանից առաջ այդպիսի մի ծրագիր երեւակայական, անիրագործելի էր Թւում. պետական օղեվաճառանոցները այնպիսի առատ բերքեր էին Թւում, որոնց խոտակման մասին միայն երազել կարելի էր. այժմ այդ երազները իրականանալու վրա են։

Հասարակութեան բուռն ցանկութեանը ընդառաջ է գնում և կառավարութիւնը ի դէմս ֆինանսների մինիստրի և կաբինէտի միւս անդամների. օղեվաճառանոցների ընդմիշտ փակվելու հարցը գրեթէ վճռված պէտք է համարել դրական կերպով։

Անհնարինը հնարաւոր է դառնում, երբ այդպէս է ցանկանում ժողովուրդը։ Ասում են՝ մեծ արգելքները գոյութիւն ունեն հէնց նրա համար, որպէսզի մեծ ազգերը հնարաւորութիւն ունենան յաղթելու նրանց։ Եւ յիրաւի, վերացնել օղու վաճառումը երկրում, այն էլ մի այնպիսի ժամանակ՝ երբ հսկայական ծախքեր են պահանջվում, մի խոշոր, մի մեծ յաղթանակ կը լինի։

Օղու վաճառումից տէրութիւնը ստանում էր տարեկան մօտ մի միլիարդ ռուբլի. վերացնել օղու վաճառումը՝ ուրեմն զրկվել իր ամենախոշոր եկամուտների մէկից, այն էլ ներկայ պայմաններում, ուղղակի անհրաժեշտ է, եթէ չը փոխարինվի այդ եկամուտը ուրիշ որեւէ ձեւով։

Ժողովուրդը պատրաստ է տուրք վճարել, միայն Թէ ազատէ երկիրը արբեցողութիւնից, այդ գայթակղիչ ախտից, որ մաշում, սպառում է ժողովրդի ույժերը, տանում է նրան դէպի ֆիզիքական, բարոյական ու տնտեսական անկումն։

Այժմ կառավարութեան, ինչպէս և [illegible] ճարանութիւններ են տեղի ունեցել եկամտային հարկի շուրջը, ինչպէս նաև ենթադրվելիք գինուորական հարկ սահմանելու հարցի առիթով։

Պետ. Դումայի անդամները անհրաժեշտ են համարել Պետ. Դուման ժողովել և այդ լուրջ ֆինանսական խնդիրները դնել ժողովրդական ներկայացուցչութեան քննութեանը։

Խնդիրը չափազանց մեծ է և անյետաձգելի. վճռվում է ոչ միայն մեր ֆինանսական դրութիւնը, այլև երկրի ընդհանուր վիճակը, որը կապված է հարցի այս կամ այն ձեւը ստանալու հետ։

Սօֆիա Դանիէլ-Բէկ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Քուրդյիսի համայնքի անճախանձելի վիճակը

Քութայիս, 1 սեպտ.

Երէկ տեղիս հայոց եկեղեցում ժամերգութիւն չը կար, պատարագը խափանված էր՝ քահանայ չը լինելու պատճառով։

Ինչպէս գրել էի, տեղիս քահանաներից մէկը Ռիօնի մէջ խեղդվեց, միւսն էլ գնացել է վարդապետ ձեռնադրվելու և ահա Քութայիսի հայ հասարակութիւնը մնացել է առանց հոգեւոր մխիթարանքի՝ երկար ժամանակից ի վեր։

Առհասարակ տեղիս հայկական կեանքը կարծես իր ճակատագրական վախճանին է մօտենում։ Քահանայ չը կայ, բայց այսօրվանից դպրոցները բացվում են և պետական դպրոցներում հայոց լեզուն և կրօնը երեսի վրա են մնալու։ Քահանայ չը կայ՝ մեռելը անթաղ է մնում... Քահանայ չը կայ՝ կիրակի օրերն էլ եկեղեցին փակ է լինում և տխուր տպաւորութեան տակ ընկճված ժողովուրդը հեռանում է եկեղեցու գաւթից։ Դպրոցի հոգաբարձութիւնը հրաժարական է տալիս, իսկ նոր հոգաբարձուներ ընտրելու արժանաւոր և համապատասխան մարդիկ չը կան։ Ռիօնի կողմից պաշտպանողական պատը փչացած լինելով՝ եկեղեցին փլվելու վտանգի մէջ է. փլվելու վտանգի մէջ է և դպրոցի հսկայական շէնութիւնը։ Իսկ քանդված պատի նորոգելու համար մօտ 5—6 հազար ռուբլի ծախս է պահանջվում, որը չը կայ։

Դատապարտելի է հոգեւոր իշխանութեան անտարբերութիւնը դէպի Քութայիսի հայերը։ Կարծես այդ դժբաղդ ժողովուրդը նրա համար գոյութիւն չունի։ Միթէ մինչև այսօր չէր կարելի ժամանակաւորապէս մի քահանայ նշանակել հանգուցեալ քահանայի տեղ, մինչև նոր քահանայի ընտրելը։ Ամբողջ ամիսներ են անցել պետական դպրոցների կրօնուսոյց Երուանդ քահանայի հեռանալուց, միթէ մինչև այժմ չը պէտք է հոգար դրա մասին՝ այդ դպրոցներից հայոց լեզուն իսպառ վերացնելու վտանգի առաջն առնելու։ Բայց էլ ինչ է այդ իշխանութեան կոչումը...

Եւ այսպէս Քութայիսի հայ հասարակութիւնը Թողնված է դաժան ճակատագրի կամքին։

Ս. Նազարեան

—

Ընտացիկ կեանքը Ջալալ-Օղլիում

Ջալալ-Օղլի, 30 օգոստոսի

Այս տարի ինչպէս Լոռում, այնպէս և ամբողջ Լոռու շրջանում դաշտային հացաբոյսերի բերքը, շնորհիւ աննպաստ անձրեւային եղանակների, սպասված արդիւնքը չը տուեց. կարծես այդ էլ բաւական չէր, եղանն էլ դաշտային մկներին կերակուր դարձաւ, իսկ մնացածից էլ աղքատ գիւղացին իր ցանած սերմն անգամ ետ չի ստանում։

Համարձակ կարելի է ասել, որ այս տարի շատ գիւղեր հացի պակասութիւն կը քաշեն և հաց կը գնեն։

Ամենաուժեղ զգալի է աշխատաւոր ձեռքերի պակասութիւնը, որի պատճառով էլ աշխատանքները ընթանում են շատ դանդաղ։

Ամառային տաք, պարզ, պայծառ օրերին փոխարինեցին անձրեւային, Թուխպ, սառը, ցուրտ աշնանային օրեր։ Մի շաբաթից աւելի է՝ կալսումն կանգ է առել. սար, ձոր մշուշ է պատած։ Մարդիկ շրջում են ձմեռային հագուստով։ Աշնանավարը սկսված է։

Պատերազմի յայտարարութիւնից յետոյ, ամառային եռուն կեանքը մեռած մնաց. հովեկները ամեն օր խմբերով հեռանում են այստեղից. ժողովրդի Թիւը, ինչպէս և միւս ամարանոցներում, բաւականին պակասել է։ Չը կայ այլեւս այն մեծ ուրախ, երգ ու պարով շարժումը, աղմուկը, աշխոյժը, որ առաջ էր։

Տեղացիք իրանց առօրեայ գէպքերով ամենևին չեն հետաքրքրվում. մեծ, փոքր ամեն խօսում և լարված հետևում են պատերազմների ընթացքին։

Կենսական մթերքները Թէ պակասել և Թէ Թանկացել են. բոլոր խմիչքների խանութները փակ են, փակ են և մի քանի այլ տեսակի խանութներ։

Առաւօտից մինչև կէս օր, մի փութ հաց գտնելու համար, հացթուխների խանութների առաջ տուր ու դմփոց է։

Մի խօսքով ցերեկը եռուն կեանք, ասել, խօսել, զբօսանք չը կայ, իսկ արեւի մայր մտնելուց յետոյ էլ ձայն, ծպտուն, խօսք անգամ չը կայ. նայողի վրա շատ տխուր տպաւորութիւն է Թողնում։

Շ. Կ.

—

Մաղրաճէ

Պեատիգօրսկ, 26 օգոստոսի

Ինչպէս հաղորդված էր ժամանակին «Մշակին», ամսիս 17-ին, ս. Աստուածածնի տօնի օրը, Շամախու Թեմի առաջնորդ Կարապետ եպ., որ գտնվում էր Էսէնտուկում, եկաւ Պեատիգօրսկ և հանդիսաւոր պատարագ մատուցեց ու քարոզ խօսեց։ Ապա ամսիս 22-ին սրբազանն ուղեւորվեց Դերբենդ՝ այնտեղի ուխտատեղիի հիմքը օրհնելու և ապա Խաչմազի ու Ղուբայի վրայով անցնելու իր պաշտօնատեղին։

Ամսիս 24-ին, տեղիս Թուրք համայնքի հրաւէրով, Վլադիկավկազից այստեղ ժամանած մօլլան հայոց եկ.-ծխ. դպրոցի դահլիճում հանդիսաւոր մաղԹանք կատարեց Թագաւոր Կայսրի առողջութեան և ռուս բանակի յաղթութեան համար։ Ներկայ էին Թէ տեղացի և Թէ եկւոր մահմեդականներ։

Խաչ. Տէր-Ցարութիւնեան

Գիւղի կեանքից

Շնող գիւղ, 1 սեպտեմբերի

Շնորհիւ այն հանգամանքի, որ հնձի եռուն ժամանակ գիւղը զրկվեց աշխատող ձեռքերից, կալերը սկսվեցին ժամանակից ուշ. դրան աւելացան և աննպաստ եղանակները։ Վերջին շաբաթը տեղացող անընդհատ անձրեւները տեղն ու տեղը կանգնեցրին աշխատանքները և կալերում բաց լված խուրձերն ու կիսակալս հաշանը փտելու չափ Թրջվել են եկող անձրեւներից։ Վերջապէս այսօր սարերի և դաշտերի վրա չոքած Թանձր ամպերը վեր բարձրացան և մեր առաջ բացվեց վերջին գիշերս ձիւնով ծածկված «Լալւար» սարի սպիտակած գագաթը։ Այսպիսի պայմաններում կալսող, դարման անող մեքենայ ունենալը հացի և օդի չափ անհրաժեշտ է գիւղացու համար, և նա պատրաստ է գոնէ համայնական ույժով ձեռք բերելու այդ մեքենան, եթէ միայն այդ մեքենան պատրաստում է և լաւ դարման. ուստի շատ լաւ կը լինի, որ Գիւղատնտեսական Ընկերութիւնը, եթէ կան այդ տեսակի մեքենաներ, լրագրութեան և այլ մատչելի միջոցներով տեղեկութիւն տայ գիւղացիներին։

Մեր գիւղից անբաժան տենդ հիւանդութիւնը արդէն սկսել է իր սպանիչ գործունէութիւնը և տարածված է ընդարձակ կերպով։ «Բժիշկ» բառը եւ այլեւս միամտութիւն եմ համարում այստեղ գործածել, որովհետև գիւղում սպասել բժշկի երեւալուն՝ այդ հաւասար է երկնքից մանանայի սպասելուն։

Բ. Մկրտումեան

ՀԱՑԱԲՈՅՍԻ ՀՈՒՆՁԸ

—

Նոր-Բայազէտ, 24 օգոստոսի

Հացաբոյսը հնձվում է. արդէն տեղ-տեղ կալսում են։ Այս տարի մեր գաւառում առատութեան տարի պէտք է համարել ընդհանրապէս։ Սակայն որքան հացի քանակը մեծ լինի, այնքան գրեթէ որակով ցածր է լինելու։ Ժողովրդի մէջ մինչև իսկ լավում էր, որ շատ արտեր քամաքաշ են, հատիկները նիհար, վատ։ Հետևաբար շատերը նոյն իսկ դժգոհ էին տարվայ բերքի վերաբերմամբ։ Ես, մասամբ վերապահ մնալով դէպի այդ լուրերը, վճռեցի դաշտ դուրս գալ և անձամբ դիտելով հանդերը՝ տեղնուտեղն ուսումնասիրել հացաբոյսի դրութիւնը։

Դեռ քաղաքի ծայրից սկսած ամբողջ դաշտավայրը ձեր աչքին դեղին շերտերի մի ծով է երեւում։ Հացաբոյսի մեծ բաժինը հասունացած՝ դեղին ոսկու գոյն է ստացել, իսկ միւս բաժինը, որ ընկած է աւելի բարձրադիր տեղերում, կանաչին է տալիս դեռ։ Շատ արտեր մարդաբոյ բարձրութեամբ՝ Թեթև զեփիւռի հոսանքով՝ ալիքանման ծփծփում են և իրանց լիքը, ծանրաբեռնված հասկերը, ճկուն հատիկներով գլուխ գլխի խոնարհեցնում, լցնելով մարդու սիրտը անհուն բերկրութեամբ։

Դուք ձին քշում էք մի արտի մօտ. ցորենի բարձր ցօղունները շփում են ձիու փորին. կռանում և պոկում էք մի քանիսը, որոնք մի արշինաչափ երկարութիւն ունեն։ Անցնում էք մի ուրիշ արտով. այդտեղ արդէն հացաբոյսը հասնում է ձեր ձիու Թամբին, և դուք առանց կռանալու՝ ձիու վրա նստած՝ պոկում էք մի քանի հասկեր, որոնք 3—4 վերշօկ հասակ ունեն։ Փշրում էք հասկերը ձեր ափի մէջ՝ զատ զատ և ստանում էք 10 (ցածր տեսակի), 20 (միջակից) և նոյն իսկ 30 հատիկներ (լաւերից), որոնք միջին Թւով տալիս են 20%։ Դա ի հարկէ ոչ միայն բաւարար է, այլ և շատ լաւն է, գերազանց՝ մեր բերքի նկատմամբ։ Սակայն, մտածում էք, ապա ինչո՞ւ մեզանում երբեք 10—20% բերք չէ ստացվում։ Կամ ծեր են գնում միւս աւելորդ հատիկները, երբ ծեծելուց-կալսելուց յետոյ ստացվում է 5—6% հացահատիկ։ Կամ ինչո՞ւմն է կայանում գաղտնիքը, երբ մի խալվար ցանողը հազիւ 3—4 խալվար է ստանում իր դժուարին աշխատութեան փոխարէն։

Նախ սերմն է լինում անմաքուր, մրիկոտ, ճլլկախառն և այլն, որի մի մասը ցանվում է աննպատակ, իբր աւելորդ հատիկներ, երկրորդ՝ սերմի մէջ գտնվում են նաև փչացած հատիկներ, որոնք չեն աճում և չեն զարգանում, իսկ երրորդ՝ կալսելիս ահագին պակասորդ է ստացվում՝ ոտքի տակ փչանում, հաւերի ու Թռչունների բաժին դառնում, տաւարի կերակուր լինում (կալսելիս) և այլն, ուստի մինչև հողագործի շտեմարանը հասնելը հատիկները կիսով չափ պակասում են։ Ահա Թէ ինչումն է գաղտնիքը։ Եւ այդ է պատճառը, որ որքան էլ լիքն են լինում հասկերը ցօղունի վրա—10, 20, 30 հատիկներով—բայց և այնպէս միշտ ստացվում է 4—6%։

Սակայն այդ մտածմունքների տակ դուք էլի առաջանում էք՝ դիտելու կրկին հողաբաժիններ և հացաբոյսեր, և քանի բարձրանում էք, ժողովրդի մէջ տարածված լուրերը մասամբ ճշդվում են. տեղ-տեղ հացաբոյսը տափիլ-քնել է, որի հատիկները նիհար են և վատ։ Միւս կողմից՝ երեւում են աւելի բարակ հասկեր, որոնց մասամբ գարնան ցրտերն են վախեցրել, իսկ մասամբ էլ յուլիսի վերջերին փչող տաք քամիները փչացրել, որոնց հատիկները Թէ որակով ցածր են և Թէ քամաքաշ ու նիհար։

Այնուամենայնիւ, ընդհանրապէս վերցրած, հացաբոյսը ստացվում է մեծ քանակութեամբ, որի արդիւնքի չափը առ այժմ չէ կարելի որոշել, քանի որ դեռ նոր են կալսում։ Առ այժմ կասենք այն, որ այս տարի, իբրև անձրեւային տարի, հացաբոյս է ստացվում անցեալ տարվայ համեմատութեամբ կրկնակի և եռակի չափով, այն է՝ մի դեսեատինից, որ անցեալ տարի տալիս էր 5—6 սայլ, այս տարի արդիւնք կը ստացվի 12—15 սայլ։

Այդպիսով այս տարվայ հացաբոյսի հունձը մխիթարական է։

Գ. Սինանեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԹԻՖԼԻՍ

◆ Թիֆլիս է եկել Վանից, Իգդիրի վրայով, Հայկազն Պէկեան, որ Վան-Բիթլիս-Դիարբէքիր-Խարբերդ շրջանի վերատեսչութեան պետ Հօֆի մօտ հայ խորհրդականն էր։ Վերատեսուչ Հօֆն եւ իր բոլոր պաշտօնեաներով մեկնել է Վանից Կ. Պոլիս Դիարբէքիրի ճանապարհով, իսկ Հայկազն էֆէնդի Պէկեանը մեկնում է Կ. Պոլիս Բաթումի վրայով։ Կ. Պոլիս է կանչված և միւս վերատեսուչը՝ Վեստենենկը։ Ուրեմն հայկական ռէֆօրմների ծրագրի իրագործումը նորից կանգ առաւ և Թիւրքիան ջնջեց այդ ծրագիրը։

◆ Հաւլաբարի հասարակական ակումբի աւագների խորհուրդը սեպտեմբերի 5-ին, ուրբաթ, հանգանակութիւն է բանալու, որը յատկացվելու է վիրաւորների և պահեստիների ընտանիքներին։

◆ Կանանց 2-րդ և 4-րդ գիմնազիաների մանկավարժական խորհուրդը որոշել է ստացած ռոճիկի 1%-ը, սեպտ. 1-ից, պատերազմի բոլոր ժամանակ, յատկացնել պատերազմում սպանվածների և վիրաւորների ընտանիքներին։

◆ Ա. Ա. Էնֆիաճեանց քաղ. կենտրոնական կոմիտէտին նուիրել է 100,000 հատ պապիրոս՝ վիրաւոր զօրականների համար և միջնորդութիւն է յարուցել ակցիզային տուրքի կառավարչի առաջ, որ Թոյլ տրվի առանց ակցիզի գործող զօրաբանակը պապիրոս ուղարկել։

◆ Ինչպէս երեւում է վերջին հաշւից, քաղաքը վիրաւորների համար պատրաստել է 1000 մահճակալ։

◆ Զբաղմունքները կանանց բարձր դասընթացքներում սկսվելու են սեպտեմբերի 15-ին։ Խնդրագրերի ընդունելութիւնը շարունակվում է։ Գործող զօրաբանակում գտնված զօրականների աղջիկները ազատվում են ուսման վարձից։

◆ Սեպտեմբերի 1-ին Ա. Ն. Մելեանի նախագահութեամբ կայացաւ բօրսային կոմիտէտի նիստը, որտեղ ի միջի այլ գործերի քննվեց և առեւտրի ու արդիւնաբերութեան մինիստրութեան առաջարկութիւնը՝ տեղեկութիւններ հաղորդել կոմիտէտի րայօնի առեւտրա-արդիւնաբերական գործի դրութեան մասին։ Որոշված է այդ առիթով սեպտեմբերի 8-ին տեղական բանկերի և առեւտրա-արդիւնաբերական շրջանների ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ կազմել բօրսային կոմիտէտի նիստը։

◆ Քաղաքային առեւտրա-տնտեսական գործակալների ասելով, մթերքների մուծումը քաղաք աւելացել է, բայց բարձր գները դեռ չեն իջնում և վաճառականները շարունակում են նախկին գներով վաճառել։ Այս օրերս տնտեսական յանձնաժողովը քննելու է տաւարի և ոչխարի մսի սակագինը։

◆ Ոստիկանապետը կարգադրել է պրիստաւներին հսկել փողոցային երեխաների վրա, որ անկարգութիւններ չանեն, իսկ անելու դէպքում բռնել նրանց, տանել ծնողների մօտ և նրանցից ստորագրութիւն առնելով այն մասին, որ նրանք իրանք կը հսկեն իրանց երեխաների վարքի վրա, բաց Թողնել։

◆ Օրիորդաց 2-րդ գիմնազիայի ընդունելութիւնները և վերաքննութիւնները յետաձգված են անորոշ ժամանակով։

◆ Ոստիկանապետը կարգադրել է պրիստաւներին խիստ հսկողութիւն ունենալ տրնային գրքերի վրա և քաղաք եկած անծանօթութիւնների ով լինելը ստուգել։

◆ Կիրակի օրը կայացաւ Ժողովրդական Տան բոլոր սեկցիաների ներկայացուցիչների ժողովը, որտեղ որոշվեց սեզօնը բանալ սեպտեմբերի 16-ին և պատերազմի ժամանակ նիւԹական սղութեան պատճառով դադարեցնել քաղաքին պատկանող դերասանական զգեստներին որոշած տուրքի վճարումը։

—

ԿՈՎԿԱՍ

◆ ՆաւԹարդիւնաբերողների խորհուրդը յայտնել է Քութայիսի նահանգապետին, որ նա Ծիաթուրայում ունեցած արդիւնաբերական հիւանդանոցում 25 մահճակալ է յատկացրել պատերազմում վիրաւորվածների համար։

◆ Երեւանից գրում են, որ Սեւանայ լճի վրա տեղի ունեցած սաստիկ փոթորկի ժամանակ, ժայռին զարնվելով ջարդվել է շոգենաւակը, որ Բասարգեչարից գնում էր Ղարանլուղ։ Խորտակվել են նաւակի տէրը և Երեւանի շրջանային դատարանի ծախսարար Քեսզումբեկովի որդիները, որոնցից երեքը տղայ գիմնազիստներ, և մէկը աղջիկ՝ գիմնազիոնի VII դասարանի աշակերտուհի, որոնք վերադառնում էին ծնողների մօտից։ Դիակները, որ քարերին զարնվել և ջարդվել են, անճանաչելի դառնալու չափ, գտնվել են Նոր-Բայազէտի մօտերքը։ Ենթադրում են, որ ուրիշ զոհեր էլ կան։ Մանրամասնութիւնները առ այժմ յայտնի չեն։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

ՆՈՐ ՍՏԱՑՎԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

[illegible]

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԿՈՉ

[illegible]

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

[illegible]

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆՈՒՄ

Թաւրիզ, 26 օգոստոսի

[illegible]

դաւ, որ քաղաքում վրդովեցուցիչ լուրեր սկսեցին պտտել, թէ իբր ռուսները թողնելու են Թաւրիզը, օսմանցիներն արշաւելու են Ատրպատական, հայերին կոտորելու են և այլ այսպիսի անմիտ խօսքեր և գրգռում պարսիկ յիմար ամբոխին ռուսաց դէմ։ Այս սուտ ու սխալ լուրերի հետեւանքն էր, որ գեներալ Նահանգապետ Շուջա-ուդ-Դովլէն տպագիր յայտարարութիւն ցրիւ տալ տուեց քաղաքում, թէ այդ լուրերը չարամիտ լեզուների գործ է. ռուսները բոլորովին էլ չեն հեռանալու Թաւրիզից, ուստի պատուիրում էր քաղաքացոց չը հաւատալ երբէք սուտ լուրերին, որոնք բղխում են գերմանական գործակալներից։

Որպէսզի իրազեկ լինէք պրովոկացիոն գործունէութեան, առաջ եմ բերում մի անցք, որ կատարվեց 4—5 օր առաջ Թաւրիզում։

Գերմանական հիւպատոսի սանով՝ մի ռուս օֆիցէր մտել է հիւպատոսարան և անցագիր պահանջել գերման հիւպատոսից սպառնալով ատրճանակով. գերման հիւպատոսը՝ այս հանգամանքը իր անձի դէմ դաւադրութիւն համարելով, որպէս թէ, ստաբոբէկ խոյս տուել ու ապաստանել է մօտիկ ամերիկեան հիւպատոսարանը։ Ամբողջ քաղաքին յայտնի է դէպքի շինծու երեսը և իրանց գերմանացիների կողմից պատրաստվելը՝ պարսիկներին գրգռելու նպատակով։

Արդէն բոլորին յայտնի լինելով գերման սակաւաթիւ գաղութի կատարած զզուելի դերը, Թաւրիզի խաղաղասէր հասարակութիւնը լիայոյս է, որ ռուսաց հիւպատոսը և զինուորական իշխանութիւնը կարգի կը հրաւիրեն գերման պրովոկատոր հիւպատոսին և նրա գործակալներին, որպէսզի դադարեն գերմանների ղեկավարութեամբ տեղի ունեցող հակառուս միտինգները և առհասարակ խաղաղ Ջերբը պղտորելու նենգամիտ քաղաքականութիւնը երկրում։

Այսօր Շուջա-ուդ-Դովլէն մի նոր յայտարարութեամբ, ուղղված մոլլաներին և սէյիդներին, խորհուրդ և պատուէր է տալիս զգուշութիւն և հանգիստ քարոզել Թուրք ազգաբնակութեան, որ ժողովուրդն արհամարհէ չարամիտների նենգաւոր խօսքերը, գիտենալով որ անհասատութեան դէպքում գործադրվելու է պատժական խիստ օրէնք։

Զանգիանում Զանշահ խանի կռիւը Շուջա-ուդ-Դովլէի եղբօր հետ՝ շարունակվում է. վերջին օրերում հաջի Շուջա-ուդ-Դովլէն 200 հատ լաւ սպառազինված ձիաւոր ուղարկեց իր եղբօր օգնութեան համար։ Նահանգապետը Զանգիանը համարում է իր իրաւասութեան սահմանում, իսկ Թէհրանը ուղարկել է Զանշահ ինքնակոչ դատաւորին քշելու համար։

Կ. Պոլսից տրված հրամանի համաձայն, Թաւրիզի օսմ. գեներալ հիւպատոս Աթըֆ բէյ Թաւրիզաբնակ Թիւրքահայ հպատակներից պահանջում է զինուոր 21—45 տարեկաններին անխտիր. չը մասնակցել ուզողները այս անգամվայ համար պիտի վճարեն 35—50 օսմ. ոսկի։ Ընդհանուր վրդովմունք է տիրում առանց այն էլ մեծ մասամբ նիւթապէս անապահով և ընտանիքներով ծանրաբեռնված Թիւրքահայերի մէջ, որոնք ոչ կարող են տեղից շարժվել և ոչ փող վճարել։

Օգոստոսի 15-ի երեկոյեան Ալա-Ղափիում տեղի ունեցաւ մեծ և ճոխ զբօսանք ռուսաց Կարմիր Խաչի օգտին գեներալ-Նահանգապետ Շուջա-ուդ-Դովլէի նախաձեռնութեամբ և նրա հովանաւորութեան ներքոյ։ Ընդհանուր առմամբ զարդարանքը շատ շքեղ էր. նուագում էին ռուսաց և պարսից զինուորական խմբերը, Լիլաւայի երաժշտական խումբը և տեղական թառզանները։ Կային վիճակախաղ և այլ խաղեր։ Հասարակութեան համար կար նաև ճոխ բուֆէտ, ծաղկավաճառութիւն և այլն։ Զբօսանքին ներկայ էին Նահանգապետը, ֆրանսիական, անգլիական, ռուսական և թիւրքական հիւպատոսները, բազմաթիւ Թուրք, հայ և եւրոպացի պաշտօնեաներ և խուռն հասարակութիւն։ Շատ հետաքրքրական էր հրավառութիւնը։ Զբօսանքը տևեց մինչև գիշերվայ ժամը 12-ը. սպասվում է խոշոր արդիւնք։

Օգոստոսի 8-ին Թաւրիզում տեսանելի եղաւ արևի խաւարումը, որ սկսեց ցերեկվայ 3 ժամ 20 րօպէից և տևեց մինչև 5 ժ. 10 ր.։ Խաւարումն ամբողջական չէր. օդն 3 աստիճան զովացաւ, թռչուններն ու անասունները անհանգիստ շարժումներ ու ձայներ էին արտայայտում. իսկ պարսիկ ամբոխը մերթ ընդ մերթ կրակում կամ պղնձէ ամաններ էր թակում։

Երևոյթը տգէտ Թուրք ամբոխի համար չարագուշակ էր։

Հայկազուն

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ „ЗДОРОВЬЕ"

Վաճէի Մեծ-փողոց, № 6.

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ՝

Մ. Մ. Բենիամովիչ—ականջի, կոկորդի և քթի հիւանդութ., ամեն օր՝ 1—2 ժ.։
Ռ. Ս. Գաբրեան—ներքին և ջղային հիւանդութ. երեքշ., հինգշ. և շաբաթ օրերը՝ 1—2 ժ.։
Ի. Ս. Իգիբեկեան—աչքի հիւանդ. երկուշաբթի և հինգշ. օրերը՝ 1—2 ժ.։
Լ. Ի. Գամոյեվ—սիֆիլիս, վեներ. և կաշուի հիւանդ., 12—1 ժ.։
Ի. Ս. Լազարեվ—կանացի հիւանդ. և մանկաբարձ. ամեն օր՝ 12—1 ժ.։
Գ. Մ. Մակարով—ներքին և մանկ., երկուշաբ., չորեքշ. և ուրբաթ օրերը՝ $1/2$—$2 1/2$.։
Գ. Ա. Մելքոնեանց—վիրաբուժ. հիւանդ., ամեն օր՝ 12—1 ժ.։
Լ. Մ. Մօեին—կանացի հիւանդ. և մանկաբարձ. երկուշաբթի և հինգշ. օրերը՝ 9—10 ժ. առ.։
Գ. Ս. Տէր-Յովհաննիսեան ատամնաբուժ., ամեն օր՝ 12—2 ժ.։

Ընդունվում են ամեն տեսակ հիւանդներ մասնագէտ-բժիշկների կողմից ամեն օր՝ առաւօտ. ժամը 9-ից։ Խորհրդի վճարն է 50 կոպ.։ Մնայուն (ստացիօնար) հիւանդները օրական վճարում են 3 րուբ., իսկ առանձին սենեակում պառկելու համար՝ 4—5 րուբ.։ Ծննդկանների ընդունելութիւնը օրվայ և գիշերվայ բոլոր ժամերին՝ սակայն վաղօրօք գրվելու պայմանով։ Հինգշաբթի օրերը համախորհուրդ բոլոր բժիշկների ներկայութեամբ, վաղօրօք գրվելու պայմանով։ Համախորհրդի վճարն է 10 ր.։ Կատարվում են քիմիկօ-բակտերիօլօգիական և միկրօսկօպիական հետազօտութիւններ։ Wasserman-ի ռէակցիա, ծաղկի պատուաստումն, սնդուկների և աղախինների քննութիւն, մասսաժ, էլեկտրաբուժութիւն, անդամահատութիւն և վիրակապութիւն—ըստ առանձին պայմանախօսութեան։

(Ե. Հ. Կ.) 820. 100—3

Էմ. ք. Նազարեանցի գինեգործարանից մեզ մօտ

ծախվում են հետևեալները.

1) Ընտիր հատ. ս. մ. 5-դ տպ. Արձակ . . . 80 կ.
2) Ընտիր հատ. բ. մ. 2-դ տպ. Բանաստեղծ. . . 80 կ.
3) Խաչեր . . . 30 կ.
4) Ոտանաւորներ երեխաների համար . . . 40 կ.

Գումարով գնողներին, 10-ից ոչ պակաս, 20% զիջում։ Ծանապարհի ծախսը (վերադիր վճարով) մեզանից։

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, Авлабаръ. Константиновская ул. 3. М. М. Назарьянцъ.

(Ե. Հ. Շ.) 818. 10—3

ԲԱՄԱԼԵԱՆՑ Ս. դպրի

Կրօնի դասագրքերը Վեհափառի Դիւանից թոյլատրուած.

«ՅԻՍՈՒՍԻ ԿԵԱՆՔԸ» Ե. տարի	50 կ.
«ՄԱՐԳԱՐԷՆԵՐ» Դ. տարի	40 կ.
«ԴԱՏԱՒՈՐ-ԹԱԳԱՒՈՐՆԵՐ» Գ. տարի	30 կ.
«ՆԱՀԱՊԵՏՆԵՐ» Բ. տարի	20 կ.
«ԱՌԱԿՆԵՐ և ՅԻՍՈՒՍԻ ԿԵԱՆՔԻՑ» պատմուածներ Ա. տարի	10 կ.
«ՁԵՌՆԱՐԿ ԴԱՍԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ» Ա. տ.	30 կ.

20% զեղչով վաճառվում են Թիֆլիսի գրախանութներում։

(Կ. Հ.) 883. 5—1

Մեծ-Ղարաքիլիսայի հայոց եկեղ.-ծխ. դպրոցի հոգաբարձութիւնը յայտնում է ի գիտութիւն նոյն գիւղի դպրոցի ուսուցչութեան համար դիմողներին, որ ԱԻԱԳ-ՈՒՍՈՒՑԻՉ հրաւիրված է, հրաւէր չը ստացողներն ազատ են։

Հոգաբարձ. խորհրդի նախագահ՝
Բժ. Ա. Վարդանեան
825. 3—3

Լոյս տեսաւ ՉՈՐՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ և վաճառվում է

ԱՐՏԱՇԷՍ ԱԲԵՂԵԱՆԻ կազմած (ըստ Իվանովի, Կրուբերի և ուրիշ.)

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

Ա. ԳԻՐՔ, երրորդ և չորրորդ տարվայ դասընթաց (համաձայն հայոց դպրոցների ծրագրի) ԳՈՒՆԱՒՈՐ ՔԱՐՏԷԶՆԵՐՈՎ, բազմաթիւ պատկերներով, բացատրական քարտէզիկներով և աշխարհագրական յաւելուածով։ 1) Բնական մաս, 2) Կովկաս, 3) Ռուսաստան, 4) Փոքր Ասիա և Հայաստան, 5) Հինգ աշխարհամասեր, 6) Աշխարհագրական զրոյցներ։ Դասագրքի ներկայ տպագրութեան կցված են 1) Կովկասի, 2) Թիւրքահայաստանի, 3) Եւրոպ. Ռուսաստանի և 4) Կիսագնդերի բազմագոյն քարտէզներ (փորագրութիւն), որոնք միասին առանձին վաճառքի մէջ արժէն 40 կոպէկ։ Դասագիրքը, այդ քարտէզներով միասին, արժէ 60 կոպէկ։

Լոյս են տեսել և վաճառվում են նոյն դասագրքի նաև միւս մասերը.

Բ. ԳԻՐՔ, հինգերորդ տարվայ դասընթաց—Զորս աշխարհամասեր, բազմաթիւ պատկերներով։ Երկրորդ տպագրութիւն. Գինն է 65 կոպէկ։

Գ. ԳԻՐՔ, վեցերորդ տարվայ դասընթաց—Եւրոպա։ Քարտէզներով և բազմաթիւ պատկերներով։ Երկրորդ տպագրութիւն։ Գինն է 70 կոպէկ։

Դ. ԳԻՐՔ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (Նոր լոյս տեսաւ), վեցերորդ տարվայ դասընթաց։ Բազմաթիւ պատկերներով, Կովկասի և Թիւրքահայաստանի գունաւոր քարտէզներով, այլ և Հին-Հայաստանի, Կիլիկիայի և այլ քարտէզներով։ Գինն է, քարտէզներով միասին, 80 կոպէկ։ Գումարով գնողներին 60 կոպէկ։

Դիմել Թիֆլիսի և գաւառական բոլոր գրախանութներին։ Պահեստը Թիֆլիսի «ԳԻՐ» գրախանութում։ Կազմողի հասցէն՝ Ներսիսեան դպրոց։

(Հ. Կ.) 831. 6—1

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ իրաւունքներով և **ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ**

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՋԱՔԱՐԵԱՆ ՏԷՐ-ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ

Ընդունել. և լրացուց. քննութ. օգոստ. 26-ից։ Այբուբեն. բաժ. առանց քննութ.։ Պարապմունքները սեպտ. 1-ից. կուրսերում՝ սեպտ. 15-ից։

(Կ.Ե.Հ.) Միխայլովսկի փ. № 36. 779. 10—8

ԱՌԵՒՏՐԻ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ՄԻՆԻՍՏՐ. ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔՈՅ ԳՏՆՎՈՂ

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

Ն. Ռ. Ա Բ Ր Ա Հ Ա Մ Ե Ա Ն Ի

Գոյութիւն ունի 1895 թ.

Հեղինակ առևտրական հաշւապահութեան ձեռնարկի և զանազան մասնագիտական ձեռնարկների։

Տալիս է երկու սեռի անձանց մասնագիտական առևտրական գիտութիւն 4-ԱՄՍԵԱՅ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՈՎ ամենօրեայ պարապմունքներով։

Դասընթացքներում աւանդվում են. պարտադիր—Հաշւապահութիւն կրկնակի իտալ., պարզ, գերմ., ֆրանս., ամերիկ. և ուրիշ սիստեմ. արդիւնաբերութեան զան. ճիւղերի, նաև գործար. և նաւթարդիւն., առևտր. թւաբ., առևտր. թղթակց., քաղաքատնտ., առևտր. իրաւունք., մուրհակի կանոնադր., առևտր. թւաբ. համրիչի վրա և վայելչագր. (ամենավատ ձեռքի ուղղումն.). ոչ պարտադիր—Օտար լեզուներ, ստենոգրաֆիա և բեմինգտօն։

Նիւթերը մատեանների և գործնական պարապմունքների համար առնվում են բէալ կեանքից, ինչպէս որ պաշտօնում գտնված դէպքում։

Ուսուցիչները բարձր կրթութիւն ստացած մասնագէտներ են, որոնք գործնականապէս և տեսականապէս պատրաստված են ամեն մի առարկայի համար առանձին։

Ատեստատներ տրվում են մինիստրութեան թոյլտուութեամբ։

Պարապմունքների սկիզբը սեպտեմբերի 15-ից 1914 թ.։

Խնդրագիրների ընդունելութիւնը օգոստոսի 25-ից, առաւօտեան ժամը 9—11-ը, երեկոյեան 5—7-ը։ Ծրագիրը և կանոնները տրվում և ուղարկվում են ձրիաբար։

Դասընթացքներին կից հաստատված են քիչ պատրաստված անձանց համար առանձին պատրաստական և լրացուցիչ դասարաններ ռուսաց լեզուի և թւաբանութեան համար։

Անձամբ և նամակներով դիմել՝ Тифлисъ, Учредит. Бухг. Курсовъ Н. В. Абраамяну. Николаевская, 22, Телефонъ 7—44. (Ե.Հ.Կ.) 749. 0—13

Ս.-Պետրօգրադի Պետական Կոնսերվատօրիայի Գեղարուեստական Խորհրդի

ԴՐՈՒԱՏՄԱՆ ԱՐԺԱՆԱՑԱԾ

Հայ դպրոցների III և IV բաժանմունքների

ԵՐԳ-ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

Առաջարկում ենք մեր

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆԸ

Ա. մաս՝ դիատոնիզմ. Գինը 35 կոպ.։ Տպագր. է Բ. մասը։

Դիմել բոլոր հայ գրավաճառներին։

(Կ.Հ.) 822. 8—2 ՌՈՄԱՆՈՍ ՄԵԼԻՔԵԱՆ, ԱԶԱՏ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ՏԵԽՆԻՔԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Ի Ն Ժ Ե Ն Ե Ր

Տ. Ա. ԲՈՒԴԱՂԵԱՆԻ

Բագու, Կրասնովօդսկայա փ. տ. Աւան-Իազբաշեանցի։ Հեռախօս № № 23-49, 23-50

Առաջարկում է ամբողջ Կովկասի և Պարսկաստանի համար իսկապէս ԴԻԶԵԼ շարժիչներ (մօտօրներ) յայտնի ԿՈԼՕՄԵՆՍԿԻ ընկ. մեքենայագործարանից։

Հօրիզօնական անգլիական շարժիչներ, (մօտօրներ) «ԿՐՕՍԼԷՅ» ընկերութեան մեքենայագործարանից «Դիւրացրած Դիզել» սիստեմի, որ գործ է ածվում նաւթի բոլոր տեսակներով. նաւթի ծախսն է մի ժամում ամեն մի ուժին $1/2$ ֆունտ կամ 200 գրամմ։

Գազային շարժիչներ, որոնք բանում են թէ բնական և թէ գեներատորային գազով։

Ջրհան և ջրմուղ մեքենաներ (նասօսներ)։

Ջրի շարժիչներ (տուրբինաներ)։

Սառոյց պատրաստող մեքենաներ «ԴԻՆԱՄՕ» ընկ. գործարանից ամեն տեսակի։

Երկրագործական մեքենաներ՝ լօկօմօբիլներ, ցորեն մաքրող մեքենաներ, տրակտօրներ և այլն՝ յայտնի ամենայն ամերիկական «ԿԷՅՍ» (Case) ընկեր. գործարանից։

Մեծ ճանապարհի վրա աշխատելու համար ԱՒՏՕՄՕԲԻԼՆԵՐ նոյն ամերիկական «ԿԷՅՍ» (Case) ընկերութեան գործարանից։

Վերոյիշեալ տեխնիքական գրասենեակը իր վրա է վերցնում զանազան գործարաններ սարքել և գործի գցել իր միջոցներով՝ ինժեներներով և վարպետներով։

Դիմել՝ Баку, Техническая Контора Т. А. БУДАГЯНЦЪ.

Արտասահմանից՝ Bacou (Russie) Bureau Technique T. A. Boudaguian, Ingénieur.

(Հ.Կ.) 551. 0—27

Առևտրի եւ Արդիւնաբերութեան Մինիստր. տնօրէնութեան ներքոյ գտնվող

Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ

Թիֆլիս, Միխայէլեան պր. 34/1. Տելեֆօն № 976.

Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական առևտրական կրթութիւն։

Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատտեստատներ։

Գործնական պարապմունքները կատարվում են կուրսերում՝ Լօնդօնի Pitman և Պարիզի Pigier դպրոցների ձեւով կազմակերպված Muster-Comptoir-ում։ Նիւթերն առնվում են բէալ կեանքից։ Առարկաներն են. ա) պարտադիր. 1) Հաշւապահութիւն (պարզ, իտալ., գերմ., ֆրանս., ամերիկական, բանկային և գործարանական). 2) Առևտրական թւաբանութիւն. 3) Քաղաքատնտեսութիւն. 4) Օրէնսգիտութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրհակի կանոնադրութիւն). 5) Առևտրական թղթակցութիւն. 6) Թւաբանութիւն համրիչի վրա. 7) Վայելչագրութիւն (ամենավատ ձեռքի ուղղումն), արագագրութիւն. բ.) ոչ-պարտադիր. 1) Օտար լեզուներ. 2) Սղագրութիւն. 3) Դակտիլօգրաֆիա (բեմինգտօն և ուր.) և 4) Առևտր. թղթակցութիւն օտար լեզուներով։ Պարապմունքները կատարվում են և դաս-դաս։ Ունկնդիրների թիւի շատութեան պատճառով բացվում է երկրորդ զուգընթաց բաժանմունք, որը մանաւանդ յարմար է օտարաքաղաքացիների համար։ Ունկնդիրների թիւը սահմանափակված է։ Պարապմունքների սկիզբը սեպտեմբերի 15-ին։ Խնդիրների ընդունելութիւնը առ. ժամը 10—12-ը և երեկ. 4—7-ը։ Ծրագիրը և կանոններն ուղարկվում և տրվում են ձրիաբար կուրսերի շէնքում։ Կուրսերը ֆիրմաներին յանձնարարում են հաշւապահներ, օգնականներ և առևտր. այլ ծառայողներ՝ կուրսերի ընթացաւարտներից և իրանց ընդունակութեամբ աչքի ընկնողներից։ (Ընթացիկ տարում կուրսերն ունեցել են 334 ունկնդիր, որոնցից 67 հոգի իգական սեռից)։

Կուրսերի հիմնադիր՝ Տ. ՓԻԼՕՅԵԱՆ

(Ա. Օ.) 720. 0—21

ԿԱՐ ՈՒ ՁԵՒԻ ԴՊՐՈՑ

Ն. Գ. ՇԱՀՈՒՄԵԱՆ-ԴԱՇՏՈՅԵԱՆԻ

Աւանդվում են նաև շքեղ ձեռագործներ։ Կուրսը տևում է 1—4 տարի, նայած աշակերտուհիների հասակին։ Ընդունվում են պատուէրներ կանանց և երեխայոց զգեստների և սպիտակեղէնի։ Ընդունելութիւնը ամենայն օր, առաւօտեան ժամը 10—2-ը և երեկ. 5—6-ը։ Հասցէն՝ Экзаршеская площадь, № 5.

814 10—6

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный